ROZSUDEK TRIBUNÁLU (druhého senátu)

3. března 2011 *

Ve spojených věcech T-122/07 až T-124/07,

**Siemens AG Österreich,** se sídlem ve Vídni (Rakousko),

**VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG,** se sídlem ve Vídni,

žalobkyně ve věci T-122/07,

**Siemens Transmission & Distribution Ltd,** se sídlem v Manchesteru (Spojené království),

žalobkyně ve věci T-123/07,

* Jednací jazyk: němčina.

**Siemens Transmission & Distribution SA,** se sídlem v Grenoblu (Francie),

**Nuova Magrini Galileo SpA,** se sídlem v Bergamu (Itálie),

žalobkyně ve věci T-124/07,

zastoupené H. Wollmannem a F. Urlesbergerem, advokáty,

proti

**Evropské komisi,** původně zastoupené F. Arbaultem a O. Weberem, dále X. Lewisem a A. Antoniadis, a poté Antoniadis a R. Sauerem, jako zmocněnci,

žalované,

jejichž předmětem je návrh na částečné zrušení rozhodnutí Komise K(2006) 6762 v konečném znění ze dne 24. ledna 2007 týkajícího se řízení podle článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP (Věc COMP/38.899 – Plynem izolované spínací přístroje), jakož i podpůrně návrh na snížení pokuty uložené žalobkyním,

TRIBUNÁL (druhý senát),

ve složení I. Pelikánová (zpravodajka), předsedkyně, K. Jürimäe a S. Soldevila Fragoso, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: K. Andová, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 16. března 2010,

vydává tento

**Rozsudek**

## Skutečnosti předcházející sporu

### I – *Žalobkyně a skupina VA Tech*

1 Dne 20. září 1998 nabyla VA Technologie AG od společnosti Rolls-Royce dceřinou společnost, a sice Reyrolle Ltd, poté VA Tech Reyrolle Ltd a nyní Siemens Transmission & Distribution Ltd, která je žalobkyní ve věci T-123/07 (dále jen „Reyrolle“). Dne 13. března 2001 VA Technologie prostřednictvím dceřiné společnosti, kterou vlastní ze 100 %, a to společnosti VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG, která je druhou žalobkyní ve věci T-122/07 (dále jen „KEG“), poskytla vklad v podobě společnosti Reyrolle do nově vytvořené společnosti VA Tech Schneider High Voltage GmbH (dále jen „VAS“), ve které prostřednictvím své dceřiné společnosti drží 60 % podíl, přičemž zbytek drží společnost Schneider Electric SA. Posledně uvedená společnost poskytla do VAS vklad v podobě společnosti Schneider Electric High Voltage SA, poté VA Tech Transmission & Distribution SA, nyní Siemens Transmission & Distribution SA, která je první žalobkyní ve věci T-124/07 (dále jen „SEHV“) a v podobě společnosti Nuova Magrini Galileo SpA, která je druhou žalobkyní ve věci T-124/07 (dále jen „Magrini“), které byly dříve ze 100 % jejími dceřinými společnostmi, přičemž společnost SEHV provádí od roku 1999 činnosti v oblasti vysokého napětí, které dříve provádělo několik dceřiných společností Schneider Electric.

2 V říjnu roku 2004 nabyla VA Technologie prostřednictvím společnosti KEG všechny podíly společnosti Schneider Electric na základním kapitálu společnosti VAS.

3 V roce 2005 nabyla Siemens AG výhradní kontrolu nad skupinou, jejíž mateřskou společností byla VA Technologie (dále jen „skupina VA Tech“), a to prostřednictvím veřejné nabídky na koupi vyhlášené dceřinou společností, a sice první žalobkyní ve věci T-122/07, společností Siemens AG Österreich (dále jen „Siemens Österreich“). Po tomto převzetí kontroly došlo ke sloučení společnosti VA Technologie a posléze společnosti VAS se společností Siemens Österreich.

II – *PISP a postup před zahájením soudního řízení*

4 Plynem izolované spínací přístroje (dále jen „PISP“) slouží ke kontrole toku energie v elektrických rozvodných sítích. Jedná se o silnoproudá zařízení, která se používají jako hlavní prvek pro elektrické rozvodny dodávané na klíč. Rozvodny jsou pomocnými elektrickými centrálami, které převádějí elektrický proud. Kromě transformátoru jsou prvky, které tvoří elektrické rozvodny, kontrolní systémy, přenašeče, baterie, nabíjecí zařízení a spínací přístroje. Spínací přístroje slouží k ochraně transformátoru před přetížením a/nebo k izolaci elektrického obvodu a vadného transformátoru.

5 Spínací přístroje mohou být izolované plynem, vzduchem nebo může jít o hybridní přístroje, pokud kombinují obě výše uvedené techniky. PISP se prodávají v celém světě jako nedílné součásti elektrických rozvoden dodávaných na klíč nebo jako samostatné díly, které mají být do takových rozvoden začleněny. Představují přibližně 30 až 60 % z celkové ceny těchto rozvoden.

6 Dne 3. března 2004 společnost ABB Ltd. oznámila Komisi existenci protisoutěžních jednání v odvětví PISP a přednesla ústní žádost o ochranu před pokutami v souladu s oznámením Komise ze dne 19. února 2002 o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (Úř. věst. 2002, C 45, s. 3; Zvl. vyd. 08/02, s. 155, dále jen „oznámení o spolupráci").

7 Jednání oznámená společností ABB spočívala v koordinaci prodeje projektů PISP na celosvětové úrovni, včetně rozdělení trhů, přidělování kvót a zachovávání příslušných tržních podílů, přidělování projektů PISP výrobcům určeným k tomuto účelu a manipulace nabídkového řízení (bid-rigging), aby byly smlouvy přidělovány těmto výrobcům, stanovení cen komplexními dohodami týkajícími se projektů PISP, které nebyly přiděleny, výpovědi licenčních smluv uzavřených se společnostmi, které nebyly účastníky kartelové dohody a výměny citlivých informací o trhu.

8 Ústní žádost o ochranu před pokutami podaná společností ABB byla doplněna o ústní vyjádření a listinné důkazy. Dne 25. dubna 2004 poskytla Komise společnosti ABB podmínečnou ochranu.

9 Na základě prohlášení společnosti ABB zahájila Komise šetření a ve dnech 11. a 12. května 2004 provedla kontroly v prostorách společností Areva T&D SA, Siemens AG, skupiny VA Tech, společnosti Hitachi Ltd a společnosti Japan AE Power Systems Corp (dále jen „JAEPS").

10 Dne 30. července 2004 poskytla skupina VAT Tech Komisi memorandum a dokumenty a dne 23. srpna 2004 jí poskytla rovněž dodatečné vysvětlení.

11 Dne 20. dubna 2006 přijala Komise oznámení námitek, které bylo zasláno 20 společnostem včetně žalobkyň.

III – *Napadené rozhodnutí*

12 Dne 24. ledna 2007 přijala Komise rozhodnutí K(2006) 6762 v konečném znění týkající se řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (věc č. COMP/F/38.899 – Plynem izolované spínací přístroje) (dále jen „napadené rozhodnutí“). Toto rozhodnutí bylo žalobkyním oznámeno dne 7 a 8. února 2007.

13 Kromě žalobkyň a společnosti Schneider Electric bylo napadené rozhodnutí určeno společnostem ABB, Alstom, SA, Areva, SA, Areva T&D AG, Areva T&D Holding SA, Areva T&D SA (dále jen společně „společnosti skupiny Areva“), Fuji Electric Holdings Co., Ltd a Fuji Electric Systems Co., Ltd (dále jen společně „Fuji“), Hitachi Ltd a Hitachi Europe Ltd (dále jen společně „Hitachi“), JAEPS, Mitsubishi Electric System Corp. (dále jen „Melco“), Siemens a Toshiba Corp.

14 V bodech 113 až 123 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvedla, že různé podniky, které se účastnily kartelové dohody, koordinovaly podle smluvených pravidel přidělování projektů PISP na celosvětové úrovni, s výjimkou některých trhů, aby zejména zachovaly kvóty, které do značné míry odrážely jejich odhadované historické podíly na trhu. Komise upřesnila, že k přidělování projektů PISP docházelo na základě společné „japonské“ kvóty a společné „evropské“ kvóty, které si posléze měli mezi sebe rozdělit japonští a evropští výrobci. Dohoda podepsaná ve Vídni dne 15. dubna 1988 (dále jen „dohoda GQ“) stanovila pravidla umožňující přidělení projektů PISP buď japonským, nebo evropským výrobcům, a přičtení jejich hodnoty

podle příslušných kvót. Kromě toho v bodech 124 až 132 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise upřesnila, že různé podniky, které se účastnily kartelové dohody, uzavřely nepsanou dohodu (dále jen „obecná dohoda"), na základě níž projekty PISP v Japonsku na straně jedné a v zemích evropských účastníků kartelové dohody na straně druhé, označované společně jako „domovské země" projektů PISP, byly vyhrazeny japonským a evropským členům kartelu. Projekty PISP v „domovských zemích" nebyly předmětem výměny informací mezi oběma skupinami a nebyly zahrnuty do příslušných kvót.

15 Dohoda GQ obsahovala rovněž pravidla týkající se výměny nezbytných informací o fungování kartelu mezi oběma skupinami výrobců, která byla zejména zajišťována tajemníky uvedených skupin, manipulace dotyčných nabídkových řízení a stanovení cen za projekty PISP, které nemohly být přiděleny. Podle znění přílohy 2 se dohoda GQ vztahovala na celý svět s výjimkou Spojených států amerických, Kanady, Japonska a 17 zemí západní Evropy. Krom toho byly podle obecné dohody projekty PISP v jiných evropských zemích než v „domovských zemích" rovněž vyhrazeny evropské skupině, jelikož japonští výrobci se zavázali, že nebudou podávat nabídky na projekty PISP v Evropě.

16 Rozdělování projektů PISP mezi evropskými výrobci se podle Komise řídilo dohodou podepsanou rovněž ve Vídni dne 15. dubna 1988, nazvanou „E-Group Operation Agreement for GQ-Agreement" (Dohoda skupiny E ohledně provádění dohody GQ) (dále jen „dohoda EQ"). Komise uvedla, že přidělování projektů PISP v Evropě probíhalo podle stejných pravidel a postupů jakými se řídilo přidělování projektů PISP v jiných zemích. Konkrétně měly být projekty PISP v Evropě rovněž oznamovány, zapisovány do seznamu, přidělovány, seřazovány nebo získaly minimální cenu.

17 V bodě 142 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise konstatovala, že v dohodě GQ a v dohodě EQ, jakož i pro účely organizace a fungování kartelové dohody, byli různí účastníci kartelové dohody označeni kódem, který se skládal z číslic pro evropské členy a písmen pro japonské členy. Původní kódy byly od července roku 2002 nahrazeny čísly.

18 V čl. 1 písm. p) a t) napadeného rozhodnutí Komise konstatovala, že společnosti Siemens Österreich a KEG se účastnily protiprávního jednání v průběhu období od 20. září 1998 do 13. prosince 2000 a od 1. dubna 2002 do 11. května 2004.

19 V čl. 1 písm. m), q) a r) napadeného rozhodnutí Komise konstatovala, že se společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini účastnily protiprávního jednání v období od 15. dubna 1988 do 13. prosince 2000 a od 1. dubna 2002 do 11. května 2004.

20 Za protiprávní jednání uvedená v článku 1 napadeného rozhodnutí byla společnostem Siemens Österreich a KEG v čl. 2 písm. l) uvedeného rozhodnutí uložena povinnost zaplatit společně a nerozdílně se společností Reyrolle pokutu ve výši 12 600 000 eur.

21 Za protiprávní jednání uvedená v článku 1 napadeného rozhodnutí byla společnosti Reyrolle v čl. 2 písm. l) uvedeného rozhodnutí uložena pokuta ve výši 22 050 000 eur, z nichž má zaplatit 17 550 000 eur společně a nerozdílně se společnostmi SEHV a Magrini a 12 600 000 eur společně a nerozdílně se společnostmi Siemens Österreich a KEG.

22 Za protiprávní jednání uvedená v článku 1 napadeného rozhodnutí byla společnostem SEHV a Magrini v čl. 2 písm. k) a l) uvedeného rozhodnutí uložena pokuta ve výši 22 050 000 eur, z nichž mají zaplatit 17 550 000 společně a nerozdílně se společností Reyrolle a 4 500 000 společně a nerozdílně se společností Schneider Electric.

**Řízení a návrhová žádání účastnic řízení**

23 Návrhy došlými kanceláři Tribunálu (dříve Soud) dne 17. dubna 2007 podaly žalobkyně projednávané žaloby.

24 Dne 27. srpna 2007 předložila Komise žalobní odpovědi.

25 Dne 22. října 2007 předložily žalobkyně repliky.

26 Dne 14. prosince 2007 předložila Komise dupliky.

27 Usnesením ze dne 20. ledna 2010 a po vyslechnutí účastnic řízení spojil Tribunál projednávané věci pro účely ústní části řízení a rozsudku, v souladu s článkem 50 jednacího řádu Tribunálu.

28 V rámci organizačních procesních opatření stanovených v článku 64 jednacího řádu byly účastnice řízení vyzvány, aby odpověděly na písemné otázky položené Tribunálem. Žalobkyně a Komise na tyto otázky odpověděly ve stanovené lhůtě.

29 Řeči účastnic řízení a jejich odpovědi na ústní otázky položené Tribunálem byly vyslechnuty na jednání dne 16. března 2010.

30 Na jednání ze dne 16. března 2010 předložily společnosti SEHV a Magrini na výzvu Tribunálu kopii rozsudku tribunal de commerce de Grenoble (Francie) ze dne 18. prosince 2009 ve věci týkající se některých žalobkyň, ke kterému měly účastnice řízení příležitost předložit svá vyjádření. Tribunál Komisi na její žádost poskytl dodatečnou lhůtu k předkládání jejich písemných vyjádření až do 26. března 2010. Tato vyjádření předložená ve stanovené lhůtě byla Tribunálem zohledněna pouze v rozsahu, ve kterém se týkala rozsudku tribunal de commerce de Grenoble ze dne 18. prosince 2009.

31 Žalobkyně navrhují, aby Tribunál:

– zrušil článek 1 napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž konstatuje, že společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini porušily článek 81 ES a článek 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „dohoda o EHP“) v období od 15. dubna 1988 do 13. prosince 2000 a že všechny tyto společnosti porušily uvedená

ustanovení v období od 1. dubna 2002 do 9. října 2002 a od 21. ledna 2004 do 11. května 2004;

– zrušil článek 2 napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se jich týká;

– případně snížil výši pokut, které jim byly uloženy, na částku nepřesahující 1 980 000 eur v případě společností Siemens Österreich a KEG, 1 100 000 eur v případě společností Reyrolle a Magrini a 2 750 000 eur v případě společnosti SEHV;

– uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

32 Komise navrhuje, aby Tribunál:

– zamítl žalobu;

– uložil žalobkyním náhradu nákladů řízení.

## Právní otázky

I – *K návrhům na zrušení*

33 Na podporu svých návrhů na zrušení uplatňují žalobkyně dva žalobní důvody. První vychází z porušení čl. 81 odst. 1 ES, čl. 53 odst. 1 dohody o EHP, čl. 23 odst. 2 a 3 a článku 25 nařízení Rady č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst. 2003, L1, s. 1). Druhý žalobní důvod vychází z porušení práva být vyslechnut.

A – *K prvnímu žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení článku 81 ES, čl. 53 odst. 1 dohody o EHP a některých ustanovení nařízení č. 1/2003*

34 V rámci prvního žalobního důvodu žalobkyně tvrdí, že stanovením pokuty Komise porušila v několika ohledech článek 81 ES, článek 53 dohody o EHP, jakož i některá ustanovení nařízení č. 1/2003. Tento žalobní důvod se dělí na tři části vycházející zaprvé z nedostatku důkazů o tvrzeném protiprávním jednání, zadruhé z nesprávného posouzení týkajícího se délky trvání tvrzeného protiprávního jednání a zatřetí z nepřiměřenosti uložené pokuty. Ve věcech T-123/07 a T-124/07 společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini uplatňují rovněž část žalobního důvodu vycházející z promlčení tvrzeného protiprávního jednání v období před 16. červencem 1998.

1. K části žalobního důvodu vycházející z nedostatku důkazů o tvrzeném protiprávním jednání

a) Argumenty účastnic řízení

35 Žalobkyně tvrdí, že Komise dostatečně neprokázala porušení článku 81 ES v období před 13. prosincem 2000. Podle nich z přílohy 2 dohody GQ jednoznačně vyplývá, že evropské trhy byly z působnosti této dohody vyňaty. Komise tudíž nemohla z této dohody vyvodit kartelovou dohodu ve smyslu článku 81 ES, tedy dohodu, jejímž cílem nebo výsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na společném trhu.

36 Krom toho důkazní hodnota seznamu projektů PISP uvedená v bodě 164 odůvodnění napadeného rozhodnutí je podle nich pochybná. Komise neuvedla za jakým účelem byl uvedený seznam vypracován a neupřesnila, zda vyjmenované projekty PISP byly předmětem dohod uzavřených mezi účastnicemi řízení. Dále, vzhledem k tomu, že se tento seznam týká pouze jedenácti projektů PISP vztahujících se ze zeměpisného hlediska ke společnému trhu z celkového počtu přibližně 1 620 projektů, svědčí to podle nich především o neexistenci citelného účinku takových dohod v rámci společného trhu.

37 Komise s argumenty žalobkyň nesouhlasí.

b) Závěry Tribunálu

38 Z napadeného rozhodnutí a zejména z jeho bodů 124 až 163 odůvodnění vyplývá, že Komise měla za to, že kartelová dohoda vytýkaná žalobkyním a jí sankcionovaná se zakládala na „obecné dohodě", na základě níž byly projekty PISP v „domovských zemích" vyhrazeny japonským a evropským členům kartelu, dále na ochraně tzv. „domovských" trhů v Evropě a na rozdělení trhu v „evropských nedomovských zemích" mezi evropské výrobce prostřednictvím manipulace nabídkových řízení a dohod o ceně. Podle Komise vedlo provádění „obecné dohody", jíž je dohoda GQ pouhou součástí, ke kartelové dohodě týkající se společného trhu.

39 K prokázání existence a dosahu „obecné dohody" uvedla Komise v napadeném rozhodnutí souhrn důkazů, z nichž nejvýznamnější jsou prohlášení společnosti ABB, svědka p. M., společností Fuji a Hitachi, jakož i některé dokumenty, jako je dohoda GQ a dohoda EQ a jejich přílohy, seznam projektů PISP projednávaných v rámci kartelové dohody, poskytnutý společností ABB, dokument bez data nalezený při inspekcích Komise v prostorech skupiny VA Tech, nazvaný „Shrnutí diskuze s JJC", jakož i výměna elektronické pošty ze dne 18. ledna 1999 mezi pány W., J. a B., zaměstnanci skupiny VA Tech.

40 Ke zpochybnění porušení článku 81 ES a článku 53 dohody o EHP se žalobkyně omezují na tvrzení, že cílem nebo výsledkem dohody GQ nebylo vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na společném trhu, a dále na zpochybňování důkazní hodnoty seznamu projektů PISP v Evropě uvedeném v bodě 164 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Naproti tomu nezpochybňují ani existenci „obecné dohody", ani důkazní hodnotu ostatních důkazů uvedených v bodě 39 výše, o které se Komise opírá, když konstatuje, že kartelová dohoda takový účinek měla. Vzhledem k velkému

množství důkazů, o které se Komise v projednávaném případě opírá, však žalobkyně nemohou obecně zpochybňovat porušení článku 81 ES, aniž konkrétně zpochybňují předběžné závěry Komise, a zejména prokazatelně uvádějí, v jakém ohledu jsou důkazní materiály, kterých se Komise dovolává, nepřípustné, irelevantní nebo postrádají důkazní sílu.

41 Je třeba mít za to, že i s ohledem na okolnost, že znění dohody GQ vylučuje, aby se uplatnila ve většině zemí Evropy, a s odhlédnutím od seznamu projektů PISP v Evropě uvedeném v bodě 164 odůvodnění napadeného rozhodnutí, důkazní materiály, kterých se dovolává Komise, dostačují k prokázání dosahu „obecné dohody".

42 Zaprvé zjištění Komise, že evropští členové kartelu projednávali projekty PISP uvnitř společného trhu a v EHP a tyto projekty si rozdělili, umožňuje jako takové prokázat, že kartelová dohoda měla účinky na hospodářskou soutěž na těchto územích. Z napadeného rozhodnutí kromě toho vyplývá, že se Komise opírala rovněž o prohlášení společnosti ABB a pana M., jakož i o prohlášení společností Fuji a Hitachi, přílohu 2 dohody EQ, seznam projektů PISP v Evropě uvedený v bodě 164 odůvodnění napadeného rozhodnutí, dokument nazvaný „Shrnutí diskuze s JJC" a o výměnu elektronické pošty ze dne 18. ledna 1999.

43 Zadruhé, jak vyplývá z bodů 125 až 131 odůvodnění napadeného rozhodnutí, zjištění Komise, že si evropští a japonští výrobci globálně rozdělili relevantní trh, takže projekty PISP v Japonsku byly vyhrazeny japonským výrobcům a projekty PISP v Evropě byly v zásadě vyhrazeny evropským výrobcům, se zakládalo na prohlášeních

společnosti ABB a pana M., jakož i na prohlášeních společností Fuji a Hitachi a na příloze 2 dohody EQ.

44 Zatřetí, jak vyplývá z bodů 133 až 138 odůvodnění napadeného rozhodnutí, zjištění Komise, že existovala ochrana tzv. „domovských" trhů v Evropě, takže v zemích, ve kterých byli evropští výrobci historicky přítomni, jim byly projekty PISP v rámci kartelové dohody vyhrazeny okamžitě a bez započtení do kvót, vycházelo z prohlášeních společnosti ABB a pana M., jakož i z dokumentu nazvaného „Shrnutí diskuze s JJC" a z výměny elektronické pošty ze dne 18. ledna 1999.

45 Tudíž i za předpokladu, že by kritiky žalobkyň ohledně dvou jimi zpochybňovaných důkazních materiálů, byly opodstatněné, nemohlo by v důsledku toho dojít ke zpochybnění zjištění Komise, že výsledkem kartelové dohody bylo vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na společném trhu nebo v EHP.

46 První část prvního žalobního důvodu je tudíž třeba zamítnout.

2. K části vycházející z nesprávného posouzení týkajícího se délky trvání tvrzeného protiprávního jednání

47 Žalobkyně tvrdí, že je napadené rozhodnutí stiženo nesprávným posouzením, pokud jde o délku trvání protiprávního jednání, které vedlo k jejímu neoprávněnému prodloužení. Toto nesprávné posouzení se podle nich týká zaprvé data, ke kterému přerušily svou účast na protiprávním jednání, zadruhé data, ke kterému podnik tvořený

společnostmi skupiny VA Tech (dále jen „podnik VA Tech“) pokračoval ve své účasti na protiprávním jednání, a zatřetí data ukončení protiprávního jednání.

a) K datu, ke kterému žalobkyně přerušily svou účast na protiprávním jednání

Argumenty účastnic řízení

48 Žalobkyně podpůrně tvrdí, pokud jde o první část prvního žalobního důvodu vycházející z neexistence důkazu o tvrzeném porušení článku 81 ES a článku 53 dohody o EHP, že Komise pochybila, když konstatovala, že žalobkyně přerušily svou účast na protiprávním jednání dne 13. prosince 2000, v den, kdy se konal večírek ve Ville-d'Avray (Francie) při příležitosti oslav údajného rozpuštění kartelové dohody, o němž je přesvědčily ostatní účastníci, zatímco měla konstatovat, že k tomuto přerušení došlo od 16. července 1998, tedy dne, kdy byl projednáván poslední projekt PISP v Evropě uvedený v bodě 164 odůvodnění napadeného rozhodnutí nebo nejpozději od 12. října 2000, kdy se konala schůzka v Curychu (Švýcarsko), během které byly žalobkyně informovány o údajném rozpuštění kartelové dohody.

49 Komise s argumenty žalobkyň nesouhlasí.

Závěry Tribunálu

50 Úvodem je třeba uvést, že není zpochybňováno, že účast společností Reyrolle, SEHV a Magrini na kartelové dohodě byla skutečně přerušena. Účastnice řízení se naproti tomu neshodují na přesném datu tohoto přerušení. Žalobkyně zpochybňují, že se na kartelové dohodě podílely i po 16. červenci 1998 nebo nejpozději po 12. říjnu 2000. Komise tvrdí, že společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini přerušily svou účast na kartelové dohodě až během „večírku na rozloučenou" konaném dne 13. prosince 2000.

51 V souvislosti s touto neshodou vyvstává otázka, kdo nese v tomto ohledu důkazní břemeno. Zatímco žalobkyně mají za to, že je věcí Komise, aby prokázala délku trvání protiprávního jednání, Komise tvrdí, že jakmile prokáže existenci protiprávní kartelové dohody, má se za to, že tato dohoda trvá až do doby, kdy je předložen důkaz o jejím ukončení, což je věcí podniku, jenž se na této kartelové dohodě podílel.

52 V tomto ohledu je třeba připomenout ustálenou judikaturu, podle níž zaprvé přísluší straně nebo orgánu, který tvrdí, že byla porušena pravidla hospodářské soutěže, aby předložil důkaz, který právně dostačujícím způsobem prokazuje skutečnosti zakládající protiprávní jednání, a zadruhé přísluší podniku, který uplatňuje důvod na obranu proti konstatování, že se dopustil protiprávního jednání, aby předložil důkaz, že podmínky použití tohoto důvodu na jeho obranu jsou splněny, takže uvedený orgán bude muset uplatnit jiné důkazy (rozsudek Tribunálu ze dne 16. listopadu 2006, Peróxidos Orgánicos v. Komise, T-120/04, Sb. rozh. s. II-4441, bod 50; viz v tomto smyslu rovněž rozsudky Soudního dvora ze dne 17. prosince 1998, Baustahlgewebe v. Komise, C-185/95 P, Recueil, s. I-8417, bod 58, a ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, bod 78).

53 V projednávaném případě platí, že zásada, podle které Komise musí prokázat všechny skutečnosti, které zakládají protiprávní jednání, včetně doby jeho trvání (viz v tomto smyslu rozsudky Tribunálu ze dne 7. července 1994, Dunlop Slazenger v. Komise, T-43/92, Recueil, s. II-441, bod 79; ze dne 13. prosince 2001, Acerinox v. Komise, T-48/98, Recueil, s. II-3859, bod 55 a ze dne 29. listopadu 2005, Union Pigments v. Komise, T-62/02, Sb. rozh. s. II-5057, bod 36) a které mohou mít dopad na její konečné závěry, pokud jde o závažnost uvedeného protiprávního jednání, není zpochybněna skutečností, že žalobkyně ve věcech T-123/07 a T-124/07 uplatnily důvod na svou obranu vycházející z promlčení, jehož prokázání v zásadě přísluší posledně uvedeným.

54 Uplatnění takového důvodu na obranu nutně předpokládá, že délka trvání protiprávního jednání a den jeho ukončení jsou prokázány. Tyto okolnosti však v tomto ohledu samy o sobě nemohou odůvodnit přenesení důkazního břemene na žalobkyně. Jednak doba trvání protiprávního jednání, tedy pojem, který předpokládá, že je znám konečný den protiprávního jednání, je jedním ze základních prvků protiprávního jednání, jehož prokázání přísluší Komisi, bez ohledu na skutečnost, že zpochybnění těchto prvků je také součástí důvodu na obranu vycházejícího z promlčení. A jednak je tento závěr odůvodněný s ohledem na skutečnost, že nepromlčení stíhání Komisí na základě ustanovení nařízení č. 1/2003 o promlčení je objektivním právním kritériem vyplývajícím ze zásady právní jistoty (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 6. října 2005, Sumitomo Chemical a Sumika Fine Chemicals v. Komise, T-22/02 a T-23/02, Sb. rozh. s. II-4065, body 80 až 82), a je tedy podmínkou platnosti jakéhokoli rozhodnutí o uložení sankce. Komise je totiž povinna toto kritérium dodržovat, i když podnik v této souvislosti neuplatnil důvod na svou obranu (rozsudek Peróxidos Orgánicos v. Komise, bod 52 výše, bod 52).

55 Je nicméně třeba upřesnit, že toto rozložení důkazního břemene se může měnit v rozsahu, v němž skutkové okolnosti, kterých se strana dovolává, mohou zavazovat druhou stranu k poskytnutí vysvětlení nebo odůvodnění, přičemž pokud tak neučiní, lze dospět k závěru, že důkaz byl předložen (rozsudek Peróxidos Orgánicos v. Komise, bod 52 výše, bod 53; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Aalborg Portland a další

v. Komise, bod 52 výše, bod 79). Zejména pokud, jako v projednávaném případě, Komise předložila důkaz o existenci dohody, přísluší podnikům, které se této dohody účastnily, aby předložily důkaz, že se od ní distancovaly, tedy důkaz, jež svědčí o jasné vůli, sdělené ostatním účastnícím se podnikům, neúčastnit se této dohody (rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, GlaxoSmithKline Services v. Komise, T-168/01, Sb. rozh. s. II-2969, bod 86; viz v tomto smyslu rovněž rozsudky Soudního dvora ze dne 6. ledna 2004, BAI a Komise v. Bayer, C-2/01 P a C-3/01 P, Recueil, s. I-23, bod 63 a Aalborg Portland a další v. Komise, bod 52 výše, body 81 až 84).

56 Právě s ohledem na tyto zásady je v projednávaném případě třeba ověřit, zda Komise mohla konstatovat, že účast žalobkyň na kartelové dohodě byla přerušena dne 13. prosince 2000.

57 Z bodů 188 až 190 a 297 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že se Komise v tomto ohledu opírala o prohlášení společností ABB, Areva a Schneider Electric. Společnost ABB tak prohlásila, že se v obecné dohodě se společností Alstom rozhodla vyloučit žalobkyně z kartelové dohody z toho důvodu, že jejich kvóty byly poměrně vysoké v porovnání s jejich výrobní kapacitou. Za tímto účelem byla dne 13. prosince 2000 uspořádána schůzka ve Ville-d'Avray, která údajně ukončila kartelovou dohodu, která však trvala i nadále mezi společnostmi ABB, Alstom, Fuji, Melco a Toshiba. Krom toho Komise uvádí, že společnosti Areva a Schneider Electric potvrdily konání této schůzky na konci listopadu a na začátku prosince roku 2000, ale že společnost Areva popírá, že by předmětem této schůzky bylo vyloučit účastníky kartelové dohody.

58 Žalobkyně odmítají den 13. prosince 2000 jako den, kdy došlo k přerušení jejich účasti na kartelové dohodě, a uvádějí dva argumenty. Zaprvé tvrdí, že toto datum mělo být stanoveno na 16. července 1998, kdy byl projednáván nejnovější projekt PISP v Evropě uvedený v bodě 164 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Zadruhé tvrdí, stejně

jako v rámci řízení před Komisí, že o ukončení kartelové dohody bylo rozhodnuto dne 12. října 2000 na schůzce v Curychu a že schůzka ze dne 13. prosince 2000 byla pouhým „večírkem na rozloučenou“, aniž byla mezi těmito dvěma dny kartelová dohoda prováděna.

59 V souvislosti s prvním argumentem je třeba připomenout, že jak bylo uvedeno v bodech 41 až 45 výše, existence „obecné dohody“ vytýkaná žalobkyním v napadeném rozhodnutí musí být považována za dostatečně prokázanou, i pokud bychom odhlédli od seznamu projektů PISP v Evropě, uvedených v bodě 164 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Skutečnost, že k poslednímu projednávání projektu PISP uvedeného na tomto seznamu došlo dne 16. července 1998, nemůže být důkazem o tom, že kartelová dohoda přestala k tomuto dni existovat nebo že se na ní žalobkyně přestaly podílet. Tento argument musí být tudíž odmítnut.

60 Co se týče druhého argumentu, z judikatury uvedené v bodě 55 výše vyplývá, že pokud, jako v projednávaném případě, Komise předložila důkaz o existenci dohody, přísluší podnikům, které se této dohody účastnily, aby předložily důkaz, že se od ní distancovaly, tedy důkaz, jež svědčí o jasné vůli, sdělené ostatním účastnícím se podnikům, neúčastnit se této dohody.

61 Je zajisté třeba připustit argument žalobkyň, že k takovému výslovnému distancování lze přirovnat situaci, ve které je účastník kartelové dohody z této dohody vyloučen koluzí ostatních účastníků dané dohody pod záminkou, že uvedená kartelová dohoda byla ukončena. Nicméně vzhledem k tomu, že Komise předložila důkaz o existenci „obecné dohody“, důkazní břemeno o tom, že ostatní účastníci u žalobkyň vyvolali zdání, že kartelová dohoda byla ukončena, nesou žalobkyně. Kromě toho i za předpokladu, že by ukončení kartelové dohody nebylo oznámeno jako „překvapení“ na

schůzce ze dne 13. prosince 2000, ale nějakou dobu předtím, datum 12. října 2000 uvedené žalobkyněmi není podloženo žádným důkazem. Jelikož neexistoval žádný důkaz ohledně skutečného data jejich vyloučení z kartelové dohody, byla tedy Komise oprávněna stanovit den 13. prosince 2000 jako den, ke kterému žalobkyně přerušily svou účast na kartelové dohodě, a to aniž měla povinnost prokázat, že protiprávní dohody byly uzavřeny k tomuto konkrétnímu datu.

62 Žalobní důvod týkající se data, ke kterému žalobkyně přerušily svou účast na protiprávním jednání, je tudíž třeba zamítnout.

b) K datu, ke kterému se podnik VA Tech začal opět účastnit na protiprávním jednání

Argumenty účastnic řízení

63 Žalobkyně mají za to, že Komise nesprávně konstatovala, že podnik VA Tech počínaje dnem 1. dubna 2002 pokračoval ve své účasti na protiprávním jednání skrze VAS. Tvrdí, že pokud již byl tento podnik informován o pokračování v účasti na kartelové dohodě od léta roku 2002, nezačal se v tomto období kartelové dohody ještě opětovně účastnit. K tomuto pokračování v účasti došlo až počínaje 9. říjnem 2002, tedy dnem schůzky v Paříži (Francie), které se někteří z jeho zástupců účastnili. Žalobkyně tvrdí, že jejich vlastní prohlášení byla v tomto ohledu podpořena dalšími informacemi obsaženými ve spise. Zejména tím, že podnik VA Tech nebyl zastoupen na schůzce ve Frankfurtu (Německo) dne 10. července 2002, ani se neúčastnil dohod

nebo jednání ve vzájemné shodě týkajících se projektů PISP probíhajících v období mezi dubnem a říjnem roku 2002. V každém případě Komise při určování okamžiku, kdy došlo k pokračování v protiprávním jednání, jednala nesoudržně, neboť v případě společnosti Hitachi měla zohlednit datum první účasti na mnohostranné schůzce.

64 Komise s argumenty žalobkyň nesouhlasí.

Závěry Tribunálu

65 Jak vyplývá z bodů 199, 203, 204 a 441 odůvodnění napadeného rozhodnutí, Komise v zásadě založila svůj závěr, že se podnik VA Tech začal opět účastnit kartelové dohody nejpozději dne 1. dubna 2002, na údajích uvedených v odpovědi společnosti ABB na oznámení námitek, ve které tato společnost vysvětlila, že svědek p. M. si vzpomíná, že poté, co se podnik VA Tech v roce 2000 přestal účastnit kartelové dohody, začal se jí opět účastnit v prvních třech měsících roku 2002. Vzhledem k neexistenci informace o konkrétním datu stanovila Komise den 1. dubna 2002 jako datum pro uvedený podnik nejpříznivější. Toto prohlášení společnosti ABB je podle Komise velmi důvěryhodné, neboť až prostřednictvím něho zjistila, že podnik VA Tech přerušil po určitou dobu svou účast na kartelové dohodě. V oznámení námitek totiž Komise předpokládala, že se podnik VA Tech účastnil kartelové dohody nepřetržitě. Komise má kromě toho za to, že je uvedené prohlášení podepřeno ručně psanými poznámkami p. Z., zaměstnance skupiny VA Tech, které byly nalezeny v prostorách této skupiny při šetřeních na místě, provedených v dubnu roku 2004.

66 Pokud jde o poznámky sepsané p. Z., bod 204 odůvodnění napadeného rozhodnutí odkazuje na tři stránky, které podle Komise obsahují otázky ohledně zájmu skupiny VA Tech na projektu PISP v Ravenne (Itálie) a případné možnosti stanovit úroveň cen, diskuze s japonskými výrobci, schůzky naplánované na červenec za účelem projednání projektů PISP a stav diskuzí ke konci srpna roku 2002. Tyto stránky byly převzaty na stránkách 2014, 2018 a 2024 procesního spisu v řízení před Komisí.

67 V tomto ohledu je třeba uvést, že poznámky sepsané p. Z většinou neobsahují žádný odkaz na datum jejich vyhotovení, ani na datum v nich zmíněných skutkových okolností. Navíc není možné vyvozovat závěry z pořadí, ve kterém se strany objevují v procesním spise z řízení před Komisí, neboť pořadí některých stran bylo zjevně změněno v porovnání s chronologickým pořadím jejich vyhotovení. Mimo jiné bylo zpřeházeno pořadí stran převzatých na stranách 2014 a 2015 procesního spisu z řízení před Komisí, jak vyplývá ze strany 2014, která je viditelná napravo od strany 2015, a strana 2016, která obsahuje zprávu ze schůze správní rady ze dne 27. června 2002, a mohla by tedy poskytnout informaci s datem, nemůže následovat přímo po straně 2014, neboť se jedná o dvě pravé strany.

68 Jediné spolehlivé informace k datu vyhotovení poznámek p. Z. jsou tudíž informace, které lze vyvodit z několika málo zmínek odkazujících na data a které se nacházejí na stejné straně jako skutečnosti, kterých se dovolává Komise.

69 Zaprvé je třeba konstatovat, že ani části poznámek p. Z, které byly citovány v napadeném rozhodnutí, ani části uvedené Komisí v její odpovědi na písemné otázky Tribunálu neumožňují stanovit den 1. dubna 2002 jako datum, kdy se podnik VA Tech začal

opět účastnit kartelové dohody. Byť žalobkyně nezpochybňují, že uvedené poznámky byly vypracovány v roce 2002, datum 1. dubna v nich není uvedeno výslovně a nelze jej ani vyvodit z obsahu těchto poznámek.

70 Zadruhé je třeba uvést, že procesní spis z řízení před Komisí obsahuje mimo jiné výrazy „discuter package avec Jap. Ils ont pris une série d'[i]nitiatives"[projednávání balíčku s Jap. Přijali řadu opatření] a„en pratique réserver 1 date 1er juillet pour discuter 1 package Gd Export avec Jap" [v praxi vyhradit 1 datum 1. července k projednání balíčku Gd Export s Jap]. Na základě těchto výrazů lze dospět k závěru, že poznámka, v níž se tyto výrazy vyskytují, byla vyhotovena přede dnem 1. července 2002, a tudíž nejpozději v červnu 2002. Neexistuje-li konkrétní datum, je tedy v souladu se zásadou *in dubio pro reo* třeba stanovit den 1. července 2002 jako datum, ke kterému se podnik VA Tech začal opět účastnit kartelové dohody.

71 Zatřetí k předmětu jednání ve vzájemné shodě mezi výrobci je třeba připomenout, že Komise v napadeném rozhodnutí konstatovala, že během druhé fáze protiprávního jednání nebyly projekty PISP již projednávány individuálně, nýbrž po „balíčcích". To nebylo žalobkyněmi zpochybněno. Stejně tak žalobkyně nezpochybnily, že během uvedené druhé fáze se kartelová dohoda týkala projektů PISP v EHP. První část prvního žalobního důvodu, ve které žalobkyně zpochybňují, že kartelová dohoda měla účinek na společném trhu, se uplatní pouze na první fázi jejich účasti. Skutečnost, že poznámka uvedená v bodě 70 výše neobsahuje zmínku o projektu PISP uvnitř EHP, nemůže tudíž zpochybnit to, že se žalobkyně účastnily, od doby jejich opětovného začlenění do kartelové dohody v roce 2002, na projednávání projektů PISP v EHP.

72 Z toho plyne, že žalobnímu důvodu vycházejícímu z toho, že Komise nesprávně konstatovala, že se žalobkyně začaly opět účastnit kartelové dohody od 1. dubna 2002, je třeba vyhovět.

c) K datu ukončení protiprávního jednání

Argumenty účastnic řízení

73 Žalobkyně tvrdí, že Komise pochybila, když měla za to, že protiprávní jednání bylo s konečnou platností ukončeno až dne 11. května 2004, a nikoli nejpozději 21. ledna 2004, kdy došlo k poslední schůzce, během níž byly projednávány projekty PISP, aniž mohlo být dosaženo dohody. Jelikož se koordinační systém začal posléze hroutit, cílem schůzek bylo nadále pouze klást dotazy ohledně pokračování kartelové dohody a některé další otázky, které nesouvisely s právem hospodářské soutěže.

74 Komise odmítá tvrzení, že kartelová dohoda skončila nejpozději dne 21. ledna 2004, a nikoli dne 11. května 2004. Kartelová dohoda pokračovala i po 21. lednu 2004 a pouze společnost ABB ukončila svou účast v únoru roku 2004. Dohody měly přinejmenším dopad až do schůzky, která se odehrála poté, co se společnost ABB přestala účastnit kartelové dohody.

Závěry Tribunálu

75 Zaprvé je namístě připomenout, že podle ustálené judikatury ze samotného znění čl. 81 odst. 1 ES vyplývá, že dohody mezi podniky jsou zakázány nezávisle na jejich účincích, pokud mají protisoutěžní cíl (rozsudky Soudního dvora ze dne 8. července 1999, Komise v. Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Recueil, s. I-4125, bod 123

a Tribunálu ze dne 8. července 2004, JFE Engineering v. Komise, T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, Sb. rozh.s. II-2501, bod 181). Proto se nepožaduje prokázání skutečných protisoutěžních účinků, je-li prokázán protisoutěžní cíl vytýkaného chování (viz rozsudek Tribunálu ze dne 6. července 2000, Volkswagen v. Komise, T-62/98, Recueil s. II-2707, bod 178 a citovaná judikatura).

76 V projednávaném případě se přitom Komise opírá hlavně o to, že cílem dohody a jednání ve vzájemné shodě, uvedených v článku 1 napadeného rozhodnutí, je omezení hospodářské soutěže. Komise nejprve v bodech 303 a 304 odůvodnění napadeného rozhodnutí konstatovala, že všechny popsané dohody nebo jednání ve vzájemné shodě měly za cíl omezit hospodářskou soutěž ve smyslu článku 81 ES a článku 53 dohody o EHP a že za takových okolností je pro účely použití uvedených ustanovení nadbytečné zohlednit konkrétní účinky dohody, a poté v bodě 308 odůvodnění dodala, že provedení dohody popsaného typu má svou povahou za následek zásadní narušení hospodářské soutěže. Stejně tak, co se týče stanovování pokut, Komise v bodě 477 odůvodnění napadeného rozhodnutí výslovně tvrdila, že se při určování závažnosti protiprávního jednání neopírá specificky o konkrétní účinek.

77 Zadruhé je třeba poukázat na to, že jak uvedla Komise v bodě 215 odůvodnění napadeného rozhodnutí na základě prohlášení skupiny VA Tech, komunikace a schůzky v rámci kartelové dohody se poté, co se společnost ABB přestala kartelové dohody účastnit, týkaly zejména výměny informací ohledně probíhajících nabídkových řízeních, situace subjektů, které se neúčastní kartelové dohody, zachovávání nebo přerušení kontaktů a otázek bezpečnosti. Tyto předměty diskuze však prokazují, že i když zbývající účastníci kartelové dohody po odchodu společnosti ABB nedosáhli dohody ohledně konkrétních projektů, měli záměr v budoucnu pokračovat v kartelové dohodě nebo přinejmenším dosud nepřijali rozhodnutí o jejím ukončení.

78 Tento výklad skutečností nezpochybňují prohlášení společnosti Hitachi ohledně ukončení kartelové dohody, kterých se dovolávají žalobkyně. Společnost Hitachi podle žalobkyň ohledně schůzky ze dne 21. ledna 2004 prohlásila, že „účastníci odmítli všechny návrhy“ a že „schůzka byla posléze zrušena“. Tentýž podnik z toho v jiném prohlášení vyvodil, že „nový systém se začal hroutit v lednu roku 2004, v den konání poslední pracovní schůzky, na které se účastnila společnost ABB.“

79 Zaprvé skutečnost, že na schůzce dne 21. ledna 2004 nemohla být uzavřena žádná dohoda o projednávaných projektech PISP, neznamená, že kartelová dohoda přestala v tomto okamžiku existovat, byť v rámci posouzení *ex post* ze strany společnosti Hitachi, mohl tento neúspěch představovat výchozí bod pro „zhroucení kartelové dohody“. Témata projednávaná na pozdějších setkáních, která nejsou žalobkyněmi zpochybňována, svědčí o vůli pokračovat v kartelové dohodě bez společnosti ABB. Zadruhé, co se týče posouzení společnosti Hitachi, že se kartelová dohoda začala hroutit v lednu roku 2004, to případně pouze potvrzuje, že ke „zhroucení kartelové dohody“ právě v lednu roku 2004 ještě nedošlo.

80 Za těchto okolností nebylo nezbytné, aby Komise prokázala uzavření nových dohod o konkrétních projektech PISP na schůzkách konaných po schůzce ze dne 21. ledna 2004, aby mohla dojít k závěru, že kartelová dohoda pokračovala i po tomto datu.

81 Žalobkyně tudíž neprokázaly, že se Komise dopustila nesprávného posouzení tím, že stanovila den 11. května 2004 jako datum ukončení kartelové dohody. Z toho plyne, že žalobní důvod vycházející z takového nesprávného posouzení je třeba zamítnout.

82 Z toho plyne, že je třeba zrušit článek 1 napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž Komise konstatovala protiprávní jednání, kterého se žalobkyně dopustily mezi 1. dubnem a 30. červnem 2002. Ve zbývající části je třeba zamítnout část prvního žalobního důvodu vycházející z nesprávného posouzení délky trvání protiprávního jednání.

3. K části žalobního důvodu vycházející z promlčení tvrzeného protiprávního jednání v období před 16. červencem 1998

a) Argumenty účastnic řízení

83 Společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini mají za to, že v období před 16. červencem 1998 došlo k promlčení v oblasti ukládání sankcí. Jelikož se podle nich pětiletá promlčecí lhůta počítá od 16. července 1998 a délka trvání jejich účasti v novém systému se omezuje na jeden rok a tři měsíce, zvýšení výchozí částky pokuty na základě délky trvání protiprávního jednání by mělo být sníženo na 10 %.

84 Společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini dodávají, že teze o trvajícím protiprávním jednání obhajovaná Komisí, je pokud jde o ně nesprávná, neboť podmínky stanovené judikaturou, a sice že objektivně nedošlo k přerušení protiprávního jednání a subjektivně že jednání dotčených podniků pramení z obecného záměru, nejsou splněny.

85 Komise vyvrací tyto argumenty.

b) Závěry Tribunálu

86 Článek 25 odst. 1 písm. b) nařízení č. 1/2003 stanoví pětiletou promlčecí lhůtu u protiprávních jednání, jako je jednání vytýkané žalobkyním. Podle čl. 25 odst. 3 první věty téhož nařízení platí, že každý úkon učiněný Komisí za účelem šetření nebo postupu souvisejícího s protiprávním jednáním přerušuje promlčecí lhůtu.

87 V projednávaném případě předpokládá námitka promlčení vznesená ohledně první fáze protiprávního jednání vytýkaného společnostem Reyrolle, SEHV a Magrini splnění dvou kumulativních podmínek. Zaprvé tato první fáze musela skončit nejpozději dne 10. května 1999, tedy pět let přede dnem, který předcházel šetřením na místě, které Komise provedla ve dnech 11. a 12 května 2004. A zadruhé nesmějí být obě fáze jim vytýkaného protiprávního jednání součástí jediného a trvajícího protiprávního jednání ve smyslu čl. 25 odst. 2 nařízení č. 1/2003, neboť v takovém případě začíná promlčecí lhůta běžet dnem, kdy bylo protiprávní jednání ukončeno.

88 Jak však bylo uvedeno v bodech 57 až 62 výše, Komise v napadeném rozhodnutí správně konstatovala, že první fáze protiprávního jednání vytýkaného společnostem Reyrolle, SEHV a Magrini skončila až 13. prosince 2000, a tudíž po dni 10. května 1999. V důsledku toho je třeba námitku promlčení zamítnout.

89 V každém případě není vedle první podmínky splněna ani podmínka druhá, uvedená v bodě 87 výše. Komise totiž správně konstatovala, že kartelová dohoda, na které se společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini účastnily v roce 2002, byla v zásadě stejná jako dohoda, jaké se účastnily do roku 2000.

90 Soudy Unie stanovily několik relevantních kritérií pro posouzení jednotné povahy protiprávního jednání, a sice totožnost cílů dotčeného jednání (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 21. září 2006, Technische Unie v. Komise, C-113/04 P, Sb. rozh. s. I-8831, body 170 a 171 a rozsudky Tribunálu ze dne 20. března 2002, Dansk Rørindustri v. Komise, T-21/99, Recueil, s. II-1681, bod 67 a ze dne 27. září 2006, Jungbunzlauer v. Komise, T-43/02, Sb. rozh. s. II-3435, bod 312), totožnost dotyčných výrobků a služeb (viz v tomto smyslu rozsudky Tribunálu ze dne 15. června 2005, Tokai Carbon a další v. Komise, T-71/03, T-74/03, T-87/03 a T-91/03, nezveřejněné ve Sbírce rozhodnutí, body 118, 119 a 124 a Jungbunzlauer v. Komise, uvedený výše, bod 312), totožnost účastnících se podniků (rozsudek Jungbunzlauer v. Komise, uvedený výše, bod 312) a totožnost způsobu jeho provádění (rozsudek Dansk Rørindustri v. Komise, uvedený výše, bod 68). Mezi ostatní relevantní kritéria patří totožnost fyzických osob podílejících se na účet podniků na protiprávním jednání a stejná zeměpisná působnost dotčeného jednání.

91 V projednávaném případě je třeba uvést, že na základě všech výše uvedených kritérií lze dospět k závěru, že kartelová dohoda, na které se společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini podílely v roce 2002 byla v zásadě stejná jako dohoda, které se účastnily do roku 2000.

92 Zaprvé byl cíl spočívající ve stabilizaci podílů účastníků kartelové dohody na trhu, rozdělení světového trhu mezi japonské a evropské výrobce – zejména vyhrazením evropských trhů posledně uvedeným – a v zamezení narušení cen, během obou dotčených období stejný.

93 Zadruhé způsoby fungování kartelové dohody zůstaly celkově nezměněny, i když se v průběhu let postupně vyvíjely, a to zejména v závislosti na snižování počtu zúčastněných podniků po koncentraci v odvětví a na technickém vývoji komunikačních prostředků. Jak uvedla Komise v bodě 280 odůvodnění napadeného rozhodnutí, k těmto změnám však nedošlo v konkrétní okamžik mezi rokem 2000 a 2002, nýbrž postupně.

Kromě toho tyto změny neměly vliv na základní zásady způsobu fungování, a sice na přidělování projektů PISP mezi členy kartelové dohody na základě jimi stanovených kvót a prostřednictvím manipulace nabídkových řízení, jakož i na stanovení minimálních cen projektů PISP, které nebyly předmětem přidělení.

94 Tato podrobná zjištění Komise ohledně fungování kartelové dohody, jež nejsou podrobně zpochybňována žalobkyněmi, nemohou být vyvrácena obecným a vágním tvrzením, že „koordinace probíhala od roku 2002 podle zcela nového systému", jak potvrzují mimo jiné i prohlášení zaměstnanců společnosti ABB. V úryvcích citovaných žalobkyněmi ve věcech T-123/07 a T-124/07 mimo jejich kontext, dotčený zaměstnanec, pan Wi, v podstatě uvádí, že v době, kdy nastaly skutkové okolnosti věci v původním řízení, mu jeho nadřízený zatajil skutečný rozsah „spolupráce" s ostatními výrobci PISP, jakož i skutečnost, že kartelová dohoda tak, jak existovala od roku 2002, byla pokračováním dřívější fáze kartelové dohody.

95 Zatřetí se kartelová dohoda během obou dotčených období týkala téhož trhu, a sice trhu projektů PISP ve formě samostatných dílů nebo ve formě rozvoden dodávaných na klíč.

96 Začtvrté se kartelové dohody během celé délky jejího trvání mezi roky 1988 a 2004 účastnily v podstatě tytéž podniky, jakož i různé společnosti, které jsou součástí těchto podniků, s ohledem na proces koncentrace v odvětví PISP, ke kterému došlo během tohoto období, a s jedinou výjimkou spočívající v dočasné nepřítomnosti společnosti Siemens, podniku VA Tech a Hitachi.

97 Zapáté zastupovaly různé podniky v rámci kartelové dohody do značné míry tytéž osoby v roce 2000 jako v roce 2002, bez ohledu na určitou běžnou fluktuaci v rámci každého podniku. Osobní kontinuitu zástupců potvrzují různé seznamy schůzek, které jsou součástí spisu, a zejména seznam uvedený v příloze I napadeného rozhodnutí, jakož i seznam spolupracovníků podniků činných v rámci kartelové dohody, uvedený v příloze II napadeného rozhodnutí.

98 Zašesté byla zeměpisná působnost kartelové dohody tatáž v roce 2000 a během let 2002 až 2004. Od roku 1988 se ve skutečnosti poněkud rozšiřovala, jelikož trhy zemí střední a východní Evropy se mezitím staly pro účastníky kartelové dohody přípustné.

99 Kromě toho skutečnost zdůrazňovaná Komisí a nezpochybňovaná žalobkyněmi ve věcech T-123/07 a T-124/07, že za dočasné nepřítomnosti některých podniků pokračovali ostatní účastníci v kartelové dohodě a že objektivní kontinuita jediného protiprávního jednání byla tudíž zachována, rovněž prokazuje, že se jednalo o jednu a tutéž kartelovou dohodu.

100 Co se konečně týče subjektivního prvku, postačuje uvést, že když se podnik VA Tech začal opět účastnit kartelové dohody, společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini si byly vědomy, že se účastní téže kartelové dohody jako dříve. V tomto ohledu je třeba poukázat na to, že někteří zaměstnanci, kteří zastupovali podnik VA Tech v kartelové dohodě od roku 2002, zastávali vedoucí funkce již v rámci společností, které byly součástí této skupiny před přerušením účasti uvedených společností na kartelové dohodě v roce 2000. Pánové Z., V., C., B. a W., kteří jsou uvedeni na seznamu účastníků různých schůzek od října roku 2002 (viz příloha I napadeného rozhodnutí) již pracovali pro společnosti Reyrolle, SEHV, Magrini a Schneider Electric před rokem 2000 (viz příloha II napadeného rozhodnutí). Společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini nemohly tedy přehlédnout shodnost faktorů určujících jednotnou povahu kartelové dohody. Na rozdíl od toho, co tvrdily žalobkyně ve věcech T-123/07 a T-124/07,

subjektivní prvek tedy není vyloučen skutečností, že byly v roce 2000 oklamány, když u nich ostatní účastníci kartelové dohody vyvolali zdání, že došlo k rozpuštění kartelové dohody. Rozhodující je v tomto ohledu nikoli úroveň jejich znalostí v roce 2000, nýbrž v okamžiku, kdy se začaly opětovně účastnit kartelové dohody.

101 Námitka promlčení vznesená společnostmi Reyrolle, SEHV a Magrini musí být tudíž každopádně zamítnuta, jelikož obě fáze protiprávního jednání, které je jim vytýkáno, byly součástí téhož jediného a trvajícího protiprávního jednání.

102 Závěrem je třeba zamítnout část prvního žalobního důvodu vycházející z promlčení první fáze protiprávního jednání vytýkaného společnostem Reyrolle, SEHV a Magrini.

4. K části vycházející z nepřiměřené výše uložených pokut

103 Na podporu této části žalobního důvodu uvádějí žalobkyně několik námitek vycházejících zaprvé z překročení 10 % hranice obratu společností Reyrolle, SEHV a Magrini, zadruhé z nezohlednění individuální situace těchto společností, zatřetí z nepřiměřenosti výše pokuty uložené společnostem Siemens Österreich a KEG v porovnání s pokutou uloženou společnosti Reyrolle, začtvrté z nesrozumitelného stanovení společné a nerozdílné odpovědnosti jednotlivých žalobkyň, zapáté ze skutečnosti, že Komise měla nesprávně za to, že kromě její mateřské společnosti byla odpovědná i společnost

Reyrolle, zašesté z porušení zásady *ne bis in idem* pokud jde o společnosti Siemens Österreich a KEG a zasedmé rovněž pokud jde o posledně uvedené společnosti ze skutečnosti, že nedošlo ke snížení pokuty.

104 Je třeba uvést, že první čtyři námitky vycházejí v podstatě z toho, že Komise nesprávně použila pojem „podnik" ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže. Žalobkyně totiž ve svých argumentech předložených na podporu těchto námitek kritizují skutečnost, že na ně Komise pro účely výpočtu jejich pokut použila výchozí částku založenou na celkovém obratu skupiny VA Tech za rok 2005, a nikoli na jejich jednotlivých obratech, a skutečnost, že částky, které mají jednotlivé společnosti této skupiny platit společně a nerozdílně, jsou stanoveny nesrozumitelně. Je tudíž třeba se zabývat všemi těmito čtyřmi námitkami předtím, než budou přezkoumány ostatní námitky.

a) K prvním čtyřem námitkám vycházejícím v podstatě z toho, že Komise nesprávně použila pojem „podnik" ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže

Argumenty účastnic řízení

105 Společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini vytýkají Komisi, že na ně pro účely výpočtu jejich pokut použila výchozí částku založenou na celkovém obratu skupiny VA Tech, jaký existoval v okamžiku přijetí napadeného rozhodnutí, a nikoli na jejich jednotlivých obratech.

106 Podle společností Reyrolle, SEHV a Magrini tak Komise jednala zjevně v rozporu s přístupem několikrát uvedeným v napadeném rozhodnutí, podle kterého zamýšlela shledat dceřiné společnosti skupiny VA Tech „výlučně odpovědnými" za porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP. Společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini rovněž tvrdí, že způsob výpočtu použitý Komisí vede k tomu, že společnosti Reyrolle bude připsána odpovědnost za jednání společností SEHV a Magrini a naopak, zatímco tyto společnosti nebyly během většinové části doby trvání protiprávního jednání, a sice během období mezi 15. dubnem 1988 a 13. prosincem 2000, nijak spjaty. Taková „spoluodpovědnost se zpětnou účinností" je podle nich v rozporu se zásadou, podle níž musí být sankce přiměřená pochybení, neboť hospodářská váha uvedených společností v kartelové dohodě je jednoznačně přehnaná.

107 Společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini kromě toho tvrdí, že Komise v napadeném rozhodnutí nedodržela 10 % hranici obratu, stanovenou v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003. Za rok 2005 činily jejich celosvětové obraty přibližně 118 953 000 eur u společnosti Reyrolle, 222 034 242 eur u společnosti SEHV a 103 047 112 eur u společnosti Magrini, takže pokuty ve výši 22 050 000 eur, které jim byly uloženy, jsou nadměrné.

108 Společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini mají navíc za to, že způsob výpočtu navrhovaný Komisí je v rozporu s čl. 7 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP"), podle něhož nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu. Použití konceptu hospodářské jednotky se zpětnou účinností pro účely výpočtu pokuty, jak učinila Komise, má podle žalobkyň za následek uložení přísnějších sankcí.

109 Společnost Reyrolle dodává, že Komise měla zohlednit její omezenou schopnost způsobit významnou škodu soutěžitelům uvnitř společného trhu, ať již snížením výše její pokuty nebo v rámci uplatnění polehčujících okolností. Z technických důvodů se její činnosti během celé délky trvání dohody QC uvnitř EHP omezovaly na Spojené království a Irsko. Její celosvětový obrat, který zveličuje její hospodářskou váhu na společném trhu, tudíž neodráží relevantním způsobem její schopnost způsobit škodu ostatním hospodářským subjektům v EHP.

110 Společnosti Siemens Österreich a KEG tvrdí, že výše pokuty, která jim byla uložena, je nepřiměřená ve vztahu k pokutě uložené společnosti Reyrolle, jelikož se jim Komise rozhodla uložit pokutu, jako kdyby byly se společnostmi SEHV a Magrini spjaty během období od roku 1998 do roku 2000, čímž jednoznačně zveličuje jejich hospodářskou váhu v kartelové dohodě.

111 Společnosti Siemens Österreich a KEG dodávají, že pokuty uložené mateřským společnostem za protiprávní jednání spáchané jejich dceřinými společnostmi, vycházející z rozhodujícího vlivu, který prvně uvedené vykonávají nad obchodním jednáním druhých, nemohou být z principu přísnější než pokuty uložené dceřiným společnostem. Mají však za to, že výše pokuty, která jim byla uložena je v projednávaném případě s ohledem na délku trvání protiprávního jednání, které je jim přičítáno, dvakrát vyšší než v případě společnosti Reyrolle, a sice v jejich případě 242 307 eur za měsíc protiprávního jednání, a v případě společnosti Reyrolle 124 576 eur za měsíc protiprávního jednání.

112 Podle společností Siemens Österreich a KEG je přístup zvolený Komisí v rozporu se zásadou, že sankce má odpovídat individuálnímu přispění společnosti k vytýkaným skutečnostem a „zásadou zavinění“, a tudíž porušuje čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003,

jakož i čl. 7 odst. 1 EÚLP. Takový přístup je rovněž v rozporu s pokyny Komise o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 [UO] (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 171, dále jen „pokyny"). Kromě toho podle nich Komise v žalobní odpovědi vycházela z nesprávného a důkazy nepodloženého předpokladu, že společnost VA Technologie věděla nebo si měla být při nabytí společnosti Reyrolle a vytvoření VAS vědoma účasti společnosti Reyrolle na kartelové dohodě, přestože společnost VA Technologie „vstoupila do odvětví PISP […] až po nabytí společnosti Reyrolle" a hloubková prověrka (due diligence) provedená při této příležitosti žádnou koluzní činnost neodhalila.

113 Společnosti Siemens Österreich a KEG mají za to, že Komise měla nejprve počítat částku pokut u každé dceřiné společnosti skupiny VA Tech, před vypočtením částky pokuty, kterou mají mateřské společnosti zaplatit společně a nerozdílně úměrně k délce trvání kontroly vykonávané skupinou nad každou z dceřiných společností. Podle této metody by podle žalobkyň měly pokuty uložené Komisí odpovídat částce 720 000 eur u společnosti Reyrolle, 900 000 eur u společnosti SEHV a 360 000 eur u společnosti Magrini, tedy celkem částce 1 980 000 eur.

114 Společnosti SEHV a Magrini rovněž tvrdí, že pokuta v celkové výši 22 050 000 eur, která jim byla uložena v napadeném rozhodnutí, byla rozdělena nesprávně mezi skupinu, jejíž mateřskou společností je Schneider Electric (dále jen „skupina Schneider"), u níž se jedná o 4 500 000 eur, a skupinu VA Tech, v jejímž případě jde o 17 550 000 eur. Tyto společnosti tvrdí, že výpočet, který Komise patrně provedla, vede v konečném důsledku k tomu, že společnosti Schneider Electric je přičtena velmi omezená odpovědnost, a sice 40 %, a to za období, během něhož je tato společnost ovládala sama. Naproti tomu skupina VA Tech a společnost Reyrolle jsou zjevně znevýhodněny.

115 Společnosti SEHV a Magrini dodávají, že Komise stanovila výchozí částku pokuty u společnosti Schneider Electric s ohledem na podíl ve VAS. Společnost VA Technologie přitom vnesla do VAS různé činnosti, které nemají žádnou souvislost s kartelovou dohodou. Částka stanovená v čl. 2 písm. l) a i) napadeného rozhodnutí, kterou musí společnosti SEHV, Magrini a Reyrolle zaplatit společně a nerozdílně, je tudíž podle nich jednoznačně nepřiměřená.

116 Komise má za to, že stanovení pokuty v napadeném rozhodnutí splňuje kritéria požadovaná judikaturou a zohledňuje v rozsahu, v němž je to nezbytné, individuální situaci společností Reyrolle, SEHV a Magrini.

117 Pokud jde o článek 7 EÚLP, Komise zdůrazňuje, že není na projednávanou věc přímo použitelný. Navíc tvrdí, že napadené rozhodnutí neporušuje zákaz zpětné účinnosti, ani zásadu „není trestu bez zákona“

118 Komise popírá rovněž argument společnosti Reyrolle, že zohlednění celosvětového obratu této společnosti vede ke stanovení nepřiměřené výchozí částky pro výpočet její pokuty. Má za to, že jelikož kartelová dohoda pokrývá téměř celý světový trh, může právem vycházet z celosvětových obratů jako ze skutečnosti potvrzující závažnost protiprávního jednání. Kromě toho poukazuje na to, že žádné ustanovení práva Společenství nestanoví, že sankce má být úměrná délce trvání protiprávního jednání.

119 Komise dále uvádí, že společnosti Siemens Österreich a KEG netvrdí, že výše dvou hypotetických oddělených pokut uložených skupině VA Tech, a sice jedna za jednání společnosti Reyrolle a druhá za jednání společností SEHV a Magrini, by byla nižší než

jediná pokuta stanovená v napadeném rozhodnutí. Rozhodnutí lze však zrušit pouze, když údajně nesprávný výpočet skutečně nepříznivě zasáhne do postavení žalobce.

120 Co se týče stanovení pokut, které mají být zaplaceny společně a nerozdílně, Komise tvrdí, že tato námitka je nepřípustná, neboť vzhledem k tomu, že společnosti SEHV a Magrini nebyly tímto stanovením bezprostředně dotčeny, nemohou prosazovat zájmy celého podniku. Komise má rovněž za to, že dostatečně odůvodnila výpočet pokuty žalobkyň. Kromě toho se Komise domnívá, že přičtení velké části společné a nerozdílné odpovědnosti společnosti Schneider Electric by bylo podstatně méně příznivé pro skupinu VA Tech než jí provedené rozdělení, neboť celková odpovědnost uvedené skupiny je podstatně významnější.

121 Konečně Komise ve svých odpovědích na písemné otázky Tribunálu, jakož i na jednání v podstatě tvrdila, že může svobodně stanovit pokuty, které mají být zaplaceny společně a nerozdílně, neboť společná a nerozdílná odpovědnost je pro dotyčné společnosti výhodou. Skutečnost, že společnost Reyrolle na jedné straně a společnosti SEHV a Magrini na straně druhé byly jakožto dceřiné společnosti skupiny VA Tech shledány společně a nerozdílně odpovědnými k zaplacení určité částky pokuty bez ohledu na období jejich společné účasti na kartelové dohodě, ani skutečnost, že se účast samotné společnosti Reyrolle během deseti let, před jejím odkoupením společností VA Technologie, neodráží v tom, že by měla hradit pokutu sama, jakož ani skutečnost, že společnosti Siemens Österreich a KEG nebyly shledány společně a nerozdílně odpovědnými za zaplacení části pokuty společností SEHV a Magrini, nepředstavují tudíž pochybení. Kromě toho informace uvedené v bodě 468 odůvodnění napadeného rozhodnutí, pokud jde o období společné a nerozdílné odpovědnosti, nelze podle Komise chápat tak, že s konečnou platností zakládají společnou a nerozdílnou odpovědnost ve smyslu solidárních závazků. Když se totiž v uvedeném bodě 468 odůvodnění vyslovila k osobní odpovědnosti společnosti Reyrolle za období od 15. dubna 1988 do 20. září 1988, nevyloučila, že společná a nerozdílná odpovědnost může být stanovena i z jiných důvodů, než je existence hospodářské jednotky, pouze je, pokud jde o toto období, vyloučena společná a nerozdílná odpovědnost

s jejími mateřskými společnostmi. Komise má za to, že v konečném důsledku mají solidární dlužníci naprostou volnost, pokud jde o vnitřní rozdělení celkové částky pokuty, což je pro ně výhodné.

Závěry Tribunálu

– K zásadě personality trestů a sankcí

122 Je třeba nejprve připomenout, že na základě zásady personality trestů a sankcí má být fyzická nebo právnická osoba sankcionována pouze za skutečnosti, které jsou jí individuálně vytýkány (rozsudek Tribunálu ze dne 13. prosince 2001, Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise, T-45/98 a T-47/98, Recueil, s. II-3757, bod 63), což je zásada použitelná na veškerá správní řízení, která mohou vést k uložení sankcí na základě pravidel Společenství v oblasti hospodářské soutěže (rozsudek Tribunálu ze dne 4. července 2006, Hoek Loos v. Komise, T-304/02, Sb. rozh. s. II-1887, bod 118). Tato zásada musí být nicméně uplatněna v souladu s pojmem podniku ve smyslu článku 81 ES, jak je vykládán judikaturou. V tomto ohledu je třeba připomenout, že pojem„podnik“ ve smyslu článku 81 ES zahrnuje hospodářské jednotky, z nichž každá je tvořena jednotnou organizací osobních, hmotných a nehmotných složek, která dlouhodobě sleduje určitý hospodářský cíl a může přispívat ke spáchání protiprávního jednání uvedeného v daném ustanovení (viz rozsudek Tribunálu ze dne 20. března 2002, HFB a další v. Komise, T-9/99, Recueil, s. II-1487, bod 54 a citovaná judikatura). Právo Společenství v oblasti hospodářské soutěže uznává, že různé společnosti náležející to téže skupiny tvoří jednu hospodářskou entitu, a tedy podnik ve smyslu článku 81 ES, jestliže dotčené společnosti neurčují své jednání na

trhu samostatně (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 30. září 2003, Michelin v. Komise, T-203/01, Recueil, s. II-4071, bod 290).

123 Z toho vyplývá, že je třeba zamítnout tvrzení společností Siemens Österreich a KEG, podle kterých skutečnost, že podnik účastnící se protiprávního jednání je tvořen více různými společnostmi, nevede k tomu, že s těmito společnostmi musí být zacházeno jako s jediným účastníkem protiprávního jednání. Toto tvrzení totiž vyplývá ze záměny mezi pojmem podniku a pojmem společnosti a nemá oporu v judikatuře citované žalobkyněmi.

124 Rovněž je třeba zamítnout argument společností Reyrolle, SEHV a Magrini, uvedený v bodě 108 výše, podle kterého skutečnost, že Komise použila se zpětnou účinností koncept hospodářské jednotky při výpočtu výše pokuty, vede k uložení přísnějších sankcí, a tedy porušuje čl. 7 odst. 1 EÚLP, podle kterého nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu. Praxe Komise spočívající v tom, že se při výpočtu výše pokuty zohlední obrat podniku – a tedy případně kumulovaný obrat všech společností tvořících tento podnik – je stále jednotná, a hospodářské subjekty ji tedy musí znát. Krom toho žalobkyně pokračovaly ve své účasti na protiprávním jednání po spojení vedoucímu ke zvýšení obratu podniku. Nemohou tedy od Komise žádat, aby s nimi zacházela, jako by ke spojení nedošlo, jelikož zásada, podle které je pro stanovení výše pokut relevantní obrat podniku, a nikoliv obraty jednotlivých společností, které ho tvoří, se uplatňovala během celého období fungování kartelové dohody, a nebyla tedy použita se zpětnou účinností.

125 Je rovněž třeba doplnit, že ustálená praxe Komise, která spočívá v tom, že se pro účely stanovení výchozí částky pokuty zohlední obrat za poslední celý rok, ve kterém došlo k protiprávnímu jednání, byla implicitně přijata judikaturou (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, Sarrió v. Komise, C-291/98 P, Recueil s. I-9991, body 85 až 87).

126 V tomto ohledu je třeba zaprvé připomenout judikaturu, podle které odrazující dosah pokut je jednou ze skutečností, v závislosti na kterých musí být zjištěna závažnost protiprávních jednání (rozsudky Soudního dvora 17. července 1997, Ferriere Nord v. Komise, C-219/95 P, Recueil, s. I-4411, bod 33 a Tribunálu ze dne 12. prosince 2007, BASF a UCB v. Komise, T-101/05 a T-111/05, Sb. rozh. s. II-4949, bod 45). Přitom odrazující povaha pokuty závisí ve velké míře na tom, že je pro dotyčný podnik dostatečně citelná. Aby bylo možné změřit odrazující povahu pokuty ve vztahu k podniku, který se účastnil protiprávního jednání, je tedy třeba zohlednit takovou situaci, jako existovala na konci protiprávního jednání, a nikoliv situaci, která mohla existovat dříve. Zohlednění dřívější situace by mohlo vést buď k pokutě, která je příliš nízká na to, aby byla dostatečně odrazující v případě, že by se obrat dotyčného podniku v mezičase zvýšil, nebo vést k vyšší pokutě, než by bylo třeba k tomu, aby byla odrazující, v případě, že by se obrat dotyčného podniku v mezičase snížil.

127 Zadruhé by s ohledem na zásadu řádné správy a požadavky hospodárnosti řízení bylo neproveditelné a v každém případě nepřiměřené žádat od Komise, aby zohlednila vývoj obratu dotčených podniků během celé doby fungování kartelové dohody. Takový přístup by předpokládal, jak správně uvádí Komise, aby se pro každý rok účasti na kartelové dohodě stanovila odlišná výchozí částka pokuty a za tímto účelem určily příslušné tržní podíly účastníků za každý rok protiprávního jednání.

128 Proto je třeba zamítnout rovněž argument společností Siemens Österreich a KEG, uvedený v bodě 110 výše, podle kterého přístup Komise, který se vyznačuje tím, že jim byla uložena pokuta zohledňující obrat skupiny VA Tech pro rok 2003, a nikoliv nižší obrat před nabytím společností SEHV a Magrini, vedl ke zvelič ení jejich hospodářské váhy v kartelové dohodě.

129 Rovněž je třeba zamítnout argument společností Siemens Österreich a KEG, uvedený v bodě 112 výše, podle kterého uvedený přístup Komise porušuje zásadu sankce odpovídající osobnímu přispění společnosti k vytýkaným skutečnostem a zásadu zavinění. Z napadeného rozhodnutí a zejména z bodu 468 písm. c) a bodu 507 odůvodnění vyplývá, že uvedené žalobkyně byly shledány odpovědnými pouze za období, během kterého se účastnily kartelové dohody prostřednictvím svých dceřiných společností, a sice nejprve Reyrolle a pak od roku 2001 rovněž společností SEHV a Magrini.

130 K argumentu společností Siemens Österreich a KEG, rovněž uvedenému v bodě 112 výše, podle kterého Komise nesprávně předpokládá, že VA Technologie při nabytí společnosti Reyrolle a při vytvoření společnosti VAS věděla nebo měla vědět o účasti Reyrolle v kartelové dohodě, je třeba připomenout, že Komise může důvodně předpokládat, že 100 % dceřiná společnost uplatňuje v zásadě pokyny udělované mateřskou společností a že tento předpoklad implikuje, že Komise není povinna ověřovat, zda mateřská společnost skutečně tuto pravomoc vykonávala (viz rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, Akzo Nobel v. Komise, T-330/01, Sb. rozh. s. II-3389, bod a citovaná judikatura). Přičtení mateřské společnosti chování její 100 % vlastněné dceřiné společnosti nepředpokládá tedy důkaz, že mateřská společnost věděla o jednání dceřiné společnosti. Je to naopak mateřská společnost, které přísluší, pokud se domnívá, že dceřiná společnost, navzdory 100 % účasti mateřské společnosti na jejím kapitálu, určuje své chování na trhu samostatně, vyvrátit uvedený předpoklad předložením dostatečných důkazů (viz výše uvedený rozsudek Akzo Nobel v. Komise, bod 83 a citovaná judikatura).

131 V projednávaném případě je tedy otázka, zda VA Technologie při nabytí Reyrolle v roce 1998 věděla o zapojení této společnosti do kartelové dohody, irelevantní, jelikož Siemens Österreich a KEG před Tribunálem nezpochybnily, že Reyrolle, od roku 1998 100 % dceřiná společnost skupiny VA Tech, uplatňovala hlavně její pokyny a neurčovala samostatně své chování na trhu. V důsledku toho skutečnost, že Komise mohla mít nesprávně za to, že VA Technologie o zapojení věděla, nemůže vést ke zrušení napadeného rozhodnutí.

132 Kromě toho pokud jde o vytvoření VAS v roce 2001, Komise se mohla právem domnívat, že VA Technologie věděla v rozhodné době o účasti jak své bývalé dceřiné společnosti Reyrolle, tak svých nových dceřiných společností SEHV a Magrini na kartelové dohodě. Komise totiž v bodě 454 a dalších odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla, že vícero osob zastupujících podnik VA Tech na schůzkách kartelové dohody zastávalo současně ředitelská místa jak v rámci dceřiných společností Reyrolle, SEHV a Magrini, tak v rámci jejich mateřských společností, a sice VA Technologie a VAS – jejichž právním nástupcem je Siemens Österreich, jakož i KEG. Přitom Siemens Österreich a KEG tato zjištění před Tribunálem nezpochybnily.

133 Je tedy třeba zamítnout tento argument.

134 Konečně jestliže entita, která porušila článek 81 ES a článek 53 Dohody o EHP je podnikem ve smyslu práva hospodářské soutěže, který jako takový nemá právní subjektivitu, musí Komise ve svém rozhodnutí, které sankcionuje toto protiprávní jednání a ukládá pokuty, určit jednotlivé společnosti v rámci podniku, kterým bude rozhodnutí určeno a které musí na účet podniku odpovídat za platbu pokut. Z toho vyplývá, že jednotlivé pokuty uložené různým společnostem, které jsou součástí podniku, musí

být, pokud nenastanou výjimečné okolnosti, vypočteny na základě hospodářské síly, a tedy obratu podniku, a nikoliv na základě hospodářské síly jednotlivých společností.

135 V projednávaném případě Komise nejprve v bodě 333 odůvodnění napadeného rozhodnutí vysvětlila, že předmětem článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP je podnik ve smyslu práva Společenství, což je pojem, který se nepřekrývá s pojmem právnické osoby podle obchodního práva, práva společností a vnitrostátního daňového práva. Nicméně, jelikož rozhodnutí sankcionující porušení těchto článků musí být určeno právnickým osobám, je nezbytné, aby Komise určila v rámci dotyčných podniků právnické osoby, kterým bude rozhodnutí určeno. Dále v bodě 335 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise vysvětlila, že mateřské společnosti, které vykonávaly rozhodující vliv na obchodní chování dceřiné společnosti, mohou být solidárně odpovědné za protiprávní jednání, kterého se dceřiná společnost dopustila, což tuto společnost nicméně nezbavuje vlastní odpovědnosti. Odpovědnost mateřské společnosti se tedy připojí k odpovědnosti dceřiné společnosti. Tyto úvahy plně zohledňují zásady uvedené v bodech 122 a 134 výše.

136 Proto je třeba zamítnout argument Reyrolle, SEHV a Magrini uvedený v bodě 106 výše a vycházející z rozporu mezi uložením pokuty zakládajícím se na celkovém obratu skupiny VA Tech a přístupem spočívajícím v tom, že za protiprávní jednání jsou individuálně odpovědné různé dceřiné společnosti této skupiny.

– K různým společnostem, jimž může být přičteno jednání podniků, které se účastnily kartelové dohody a na něž je možné použít pravidla v oblasti solidární odpovědnosti za placení pokut

137 Nejprve je třeba určit různé společnosti, kterým je možno přičíst chování podniků, které se účastnily kartelové dohody. Zadruhé se jedná o přezkum toho, zda Komise řádně stanovila výši pokut, které se ukládají žalobkyním, a zejména zda řádně určila částky, které musí platit solidárně. Protože se tento přezkum týká zejména vnitřní soudržnosti napadeného rozhodnutí, je třeba v této fázi zohlednit dobu trvání protiprávního jednání použitou samotnou Komisí v rámci napadeného rozhodnutí, a zejména zohlednit jako den, ke kterému se podnik VA Tech začal znovu účastnit kartelové dohody, datum 1. dubna 2002, a nikoliv 1. července 2002 (viz body 72 a 82 výše).

138 K určení různých společností, kterým může být přičteno chování podniků, které se účastnily kartelové dohody, je třeba nejprve připomenout, že je nesporné, že Reyrolle, SEHV a Magrini v rámci účasti podniku VA Tech na kartelové dohodě neurčovaly své chování na trhu samostatně. Jak vyplývá z bodu 1 výše, tato účast zahrnuje pro Reyrolle období od 20. září 1998, dne jejího nabytí podnikem VA Technologie a pro SEHV a Magrini období po 13. březnu 2001, dne vytvoření VAS. Komise z toho v napadeném rozhodnutí vyvodila, že během uvedených období Reyrolle, SEHV a Magrini tvořily spolu s VA Technologie a VAS (sloučenými v roce 2006 se společností Siemens Österreich), jakož i spolu s KEG jediný a tentýž podnik ve smyslu článku 81 ES, což žalobkyně nezpochybňují.

139 Dále podobně jak to Komise učinila v bodě 337 odůvodnění napadeného rozhodnutí, je třeba připomenout, že právní entity, které se účastnily protiprávního jednání nezávisle a které byly následně nabyty jinou společností, nadále samy odpovídají za své protiprávní jednání uskutečněné před jejich nabytím, jestliže tyto společnosti nebyly čistě a jednoduše sloučeny s nabyvatelem, ale pokračovaly ve svých činnostech jako dceřiné společnosti (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, Cascades v. Komise, C-279/98 P, Recueil s. I-9693, body 78 až 80). V takovém případě může být nabyvatel odpovědný za chování své dceřiné společnosti až od okamžiku, kdy ji nabyl, pokud dceřiná společnost pokračuje v protiprávním jednání a může být prokázána odpovědnost nové mateřské společnosti (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise, C-286/98 P, Recueil s. I-9925, body 37 až 39).

140 V projednávaném případě je situace Reyrolle a Siemens Österreich, jakož i KEG podobná druhé situaci popsané v bodě 139 výše, protože Reyrolle se nejprve účastnila protiprávního jednání nezávisle a dále ode dne 20. září 1998 pokračovala ve své protiprávní činnosti jako dceřiná společnost skupiny VA Tech (viz bod 1 výše).

141 Dále se musí stejná zásada uplatnit *mutatis mutandis* v případě, kdy se nabytá společnost účastnila před svým nabytím protiprávního jednání nikoliv jako nezávislá společnost, ale jako dceřiná společnost jiné skupiny, jak tomu bylo v případě SEHV a Magrini, které předtím, než se staly součástí podniku VA Tech, byly až do 13. března 2001 součástí podniku náležejícího ke skupině Schneider (dále jen „podnik Schneider“).

142 V tomto ohledu ze spisu vyplývá, že Reyrolle, SEHV a Magrini byly prostřednictvím VAS od 13. března 2001 ze 60 % vlastněny skupinou VA Tech. Komise v bodech 454

a 455 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla, aniž to žalobkyně zpochybnily, že má za to, že VA Technologie a KEG byly schopny vykonávat rozhodující vliv na obchodní chování Reyrolle, SEHV a Magrini prostřednictvím jejich 60 % účasti na kapitálu VAS. Vyvodila z toho závěr, podle kterého mezi 13. březnem 2001, dnem vytvoření VAS, a 11. květnem 2004, dnem ukončení kartelové dohody, tvořily Siemens Österreich a KEG nebo jejich právní předchůdci jediný a tentýž podnik s dceřinými společnostmi Reyrolle, SEHV a Magrini. Zejména z bodů 423, 424, 450 a 467 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že Komise měla za to, že odpovědnost Schneider Electric za účast svých bývalých dceřiných společností SEHV a Magrini skončila s vytvořením VAS dne 13. března 2001 navzdory skutečnosti, že až do října 2004 vlastnila 40 % kapitálu této společnosti.

143 Z použití zásady uvedené v bodě 139 výše vyplývá, že SEHV a Magrini nadále samy odpovídají za své protiprávní jednání předcházející převzetí kontroly skupinou VA Tech dne 13. března 2001. Kromě toho jelikož před tímto datem byly tyto společnosti spolu se společností Schneider Electric součástí jiného podniku, musí být tato společnost považována spolu s nimi za solidárně odpovědnou, pokud jde o toto období.

144 Z výše uvedeného vyplývá, že je třeba rozlišovat čtyři rozdílná období:

– zaprvé v období od 15. dubna 1988 do 20. září 1998, Reyrolle odpovídá za účast na kartelové dohodě sama; ve vztahu k její mateřské společnosti v této době, společnosti Rolls-Royce, je totiž protiprávní jednání promlčené;

– zadruhé v období od 15. dubna 1988 do 13. prosince 2000, SEHV a Magrini odpovídají za účast na kartelové dohodě solidárně se Schneider Electric, jejich mateřskou společností v této době;

– zatřetí v období od 20. září 1998 do 13. prosince 2000 Reyrolle odpovídá za účast na kartelové dohodě solidárně se Siemens Österreich, právní nástupkyní VA Technologie, její mateřskou společností v této době;

– začtvrté v období od 1. července 2002 (1. dubna 2002 podle napadeného rozhodnutí) do 11. května 2004 Reyrolle, SEHV a Magrini odpovídají za svou účast na kartelové dohodě solidárně se svými mateřskými společnostmi KEG a Siemens Österreich, právní nástupkyní jejich bývalých mateřských společností, a sice VAS a VA Technologie.

145 Komise skutečně v bodech 449 až 451 odůvodnění napadeného rozhodnutí v souladu se zásadou uvedenou v bodech 139 až 143 výše konstatovala, že pokud jde o účast Reyrolle na protiprávním jednání, musí být tato společnost považována za jedinou odpovědnou za tuto účast pro období před jejím nabytím skupinou VA Tech, a sice od 15. dubna 1988 do 20. září 1998, že Siemens Österreich a KEG musí být považovány za odpovědné solidárně se společností Reyrolle za tuto účast od jejího nabytí skupinou VA Tech, a sice od 20. září 1998 do 13. prosince 2000 a od 1. dubna 2002 do 11. května 2004 a že SEHV a Magrini, další dceřiné společnosti skupiny VA Tech, které se účastnily protiprávního jednání, musí být považovány za solidárně odpovědné za tuto účast pro období od 1. dubna 2002 do 11. května 2004.

146 K účasti SEHV a Magrini Komise v bodě 465 odůvodnění napadeného rozhodnutí konstatovala, že Schneider Electric musí být s těmito společnostmi považována za solidárně odpovědnou za uvedenou účast pro období od 15. dubna 1988 do 13. prosince 2000 a v bodě 467 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že Siemens Österreich a KEG musí být považovány za solidárně odpovědné s těmito společnostmi za tuto účast pro období od 1. dubna 2002 do 11. května 2004.

147 Komise se tedy mohla v bodě 468 odůvodnění správně domnívat, že:

„V důsledku toho:

a) [Reyrolle] musí být považována za jedinou odpovědnou za svou účast na protiprávním jednání od 15. dubna 1988 do 20. září 1998;

b) [SEHV] et [Magrini] musí být považovány za solidárně odpovědné se [Schneider Electric] od 15. dubna 1988 do 13. prosince 2000;

c) [Siemens Österreich a KEG] musí být považovány za solidárně odpovědné od 20. září 1998 do 13. prosince 2000 a od 1. dubna 2002 do 11. května 2004 (až do 13. prosince 2000 solidárně s [Reyrolle] a od 1. dubna 2002 rovněž solidárně s [SEHV] a [Magrini]).“

148 Pokud jde zadruhé o stanovení výše pokut, které se mají uložit různým společnostem, kterým je možné přičíst jednání podniků, které se účastnily kartelové dohody, a zejména o určení částek, které musí tyto společnosti platit solidárně, je třeba zkoumat, zda Komise v bodech 122, 134, 139, 141 a 143 napadeného rozhodnutí dodržela výše uvedené zásady, jakož i program, který si sama stanovila v bodě 468 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

149 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že solidarita mezi společnostmi ve vztahu k zaplacení pokut dlužných z důvodu porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP je právním účinkem, který bez dalšího vyplývá z hmotněprávních ustanovení těchto článků.

150 Podle judikatury, jestliže je možné vícero osob považovat za osobně odpovědné za účast na protiprávním jednání jednoho a téhož podniku ve smyslu práva hospodářské soutěže, musí být považovány za solidárně odpovědné za uvedené protiprávní jednání (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 6. března 1974, Istituto Chemioterapico Italiano a Commercial Solvents v. Komise, 6/73 a 7/73, Recueil s. 223, bod 41, a ze dne 16. listopadu 2000, Metsä-Serla a další v. Komise, C-294/98 P, Recueil s. I-10065, body 33 a 34; rozsudky Tribunálu ze dne 14. května 1998, Metsä-Serla a další v. Komise, T-339/94 až T-342/94, Recueil s. II-1727, body 42 až 44; HFB a další v. Komise, bod 122 výše, body 54, 524 a 525; Tokai Carbon a další v. Komise, bod 90 výše, bod 62, a ze dne 12. prosince 2007, Akzo Nobel a další v. Komise, T-112/05, Sb. rozh. s. II-5049, body 57 až 62).

151 Jednotnost chování podniku na trhu pro účely uplatňování práva hospodářské soutěže je důvodem pro to, aby společnosti, respektive obecněji právní subjekty, které mohou být shledány osobně odpovědnými za toto chování, byly zavázány solidárně (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora Istituto Chemioterapico Italiano a Commercial Solvents v. Komise, bod 150 výše, bod 41, a ze dne 14. července 1972, Geigy

v. Komise, 52/69, Recueil s. 787, bod 45; rozsudky HFB a další v. Komise, bod 122 výše, body 54, 524 a 525, a Tokai Carbon a další v. Komise, bod 150 výše, bod 62). Solidarita při placení pokut uložených za porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP napomáhá v rozsahu, v němž přispívá k zaručení účinného výběru těchto pokut, k dosažení cíle odrazení, který právo hospodářské soutěže obecně sleduje (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 15. července 1970, ACF Chemiefarma v. Komise, 41/69, Recueil s. 661, body 172 a 173, a ze dne 29. června 2006, Showa Denko v. Komise, C-289/04 P, Sb. rozh. s. I-5859, bod 61), a to za současného dodržení zásady *non bis in idem*, která je základní zásadou práva Unie, rovněž zakotvenou v článku 4 protokolu č. 7 EÚLP, který zakazuje, aby za totéž porušení práva hospodářské soutěže bylo více než jednou trestáno totéž chování podniku na trhu prostřednictvím právních subjektů, které za něj mohou nést osobní odpovědnost (viz v tomto smyslu rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 52 výše, bod 338; rozsudky Tribunálu ze dne 20. dubna 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, T-305/94 až T-307/94, T-313/94 až T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 a T-335/94, Recueil s. II-931, body 95 až 99, a ze dne 13. prosince 2006, FNCBV a další v. Komise, T-217/03 a T-245/03, Sb. rozh. s. II-4987, bod 340).

152 Skutečnost, že osobní odpovědnost, již v důsledku účasti jednoho podniku na protiprávním jednání nese vícero společností, není u všech táž, nebrání tomu, aby těmto společnostem byla uložena pokuta, kterou mají zaplatit solidárně, neboť solidarita při zaplacení pokuty pokrývá pouze to období protiprávního jednání, ve kterém tyto společnosti tvořily jednu hospodářskou jednotku, potažmo představovaly jeden podnik ve smyslu práva hospodářské soutěže.

153 V tomto ohledu, na rozdíl od toho, co Komise tvrdí v rámci argumentu uvedeného v bodě 121 výše, není možné volně určit částky, které se mají platit solidárně. Ze zásady personality trestů a sankcí, tak jak je popsána v bodě 122 výše, vyplývá, že každá společnost musí mít možnost vyvodit z rozhodnutí, které jí ukládá solidární zaplacení pokuty s jednou nebo více jinými společnostmi, výši podílu, který musí uhradit ve vztahu k jejím solidárním spoludlužníkům, jakmile bude pohledávka Komise

uspokojena. Za tímto účelem musí Komise upřesnit zejména období, během kterých jsou dotyčné společnosti (spolu)odpovědné za protiprávní jednání podniků, které se účastnily kartelové dohody a případně stupeň odpovědnosti uvedených společností za tato jednání.

154 Komise proto musela v projednávaném případě zohlednit zjištění, která učinila v bodě 468 odůvodnění napadeného rozhodnutí, pokud jde o doby společné odpovědnosti různých společností tvořících součást podniku VA Tech, pro stanovení částek, které mají tyto společnosti zaplatit solidárně. Tyto částky musí v co nejvyšší možné míře odrážet váhu různých podílů na odpovědnosti sdílené uvedenými společnostmi, jak jsou identifikovány v uvedeném bodě rozhodnutí.

155 Je třeba doplnit, že pojem „solidarita při placení pokut“ je stejně jako pojem „podnik“ ve smyslu práva hospodářské soutěže, jehož je pouze automatickým důsledkem (viz body 150 a 151 výše), pojem autonomní, který je nutno vykládat s odkazem na cíle a systém práva hospodářské soutěže, jehož je součástí, a případně s odkazem na obecné zásady vyvozené ze všech vnitrostátních právních řádů. I když se povinnost zaplatit pokutu, kterou nesou společnosti, jimž Komise uložila solidární zaplacení pokuty z důvodu porušení práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže, liší především svou povahou od povinnosti spoludlužníků v rámci závazku podle soukromého práva, je třeba se inspirovat zejména právním režimem solidárního závazku.

156 Rozhodnutí, kterým Komise vícero společnostem ukládá solidární zaplacení pokuty, tedy nezbytně způsobuje všechny účinky, které se podle práva vážou k právnímu

režimu platby pokut v právu hospodářské soutěže, a to jak ve vztazích mezi věřitelem a solidárními spoludlužníky, tak ve vzájemných vztazích solidárních spoludlužníků.

157 Je tedy výlučně věcí Komise, aby v rámci výkonu své pravomoci ukládat pokuty na základě čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 určila příslušný podíl různých společností na částkách, jejichž solidární zaplacení jim bylo uloženo, jelikož byly součástí téhož podniku a tato úloha nemůže být na rozdíl od toho, co Komise naznačila na jednání, ponechána vnitrostátním soudům.

158 Není-li v rozhodnutí, jímž Komise ukládá pokutu za protiprávní jednání jednoho podniku vícero společnostem, které ji mají zaplatit solidárně, uvedeno jinak, je třeba mít za to, že Komise těmto společnostem přičítá odpovědnost za toto jednání rovným dílem (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 2. října 2003, Aristrain v. Komise, C-196/99 P, Recueil s. I-11005, body 100 a 101). Společnosti, jimž je uložena pokuta, kterou mají zaplatit solidárně, a které nesou, není-li v rozhodnutí, jímž se ukládá pokuta, stanoveno jinak, stejnou míru odpovědnosti za protiprávní jednání, musí v zásadě přispět k zaplacení pokuty uložené za toto protiprávní jednání rovným dílem. V důsledku toho společnost, která po případné výzvě Komise zaplatí celou částku pokuty, může na základě rozhodnutí Komise žalovat své solidární spoludlužníky na vydání částek odpovídajících jejich podílům. Pokud tedy z rozhodnutí, jímž je ukládána pokuta vícero společnostem, které ji mají zaplatit solidárně,, nelze *a priori* určit, která z těchto společností bude nakonec vyzvána, aby Komisi uhradila celou částku pokuty, nebrání to tomu, aby každá z těchto společností mohla jednoznačně zjistit svůj vlastní podíl na výši pokuty a podat proti svým spoludlužníkům žalobu na vydání částek, které by uhradila nad rámec tohoto svého podílu.

159 Pokud se tedy v napadeném rozhodnutí nekonstatuje, že v rámci podniku VA Tech měly některé společnosti během určité doby větší odpovědnost za účast uvedeného podniku na kartelové dohodě než jiné, je třeba předpokládat, že tyto společnosti mají stejnou odpovědnost, a tedy stejný podíl na částkách, které jsou jim uloženy k solidárnímu zaplacení.

160 Přitom v projednávaném případě se zdá, že stanovení jednotlivých částek pokut společností SEHV a Magrini a stanovení částek, které musí Siemens Österreich, KEG, Reyrolle, SEHV, Magrini a Schneider Electric platit solidárně, jak vyplývají z bodů 505, 509 a 552 odůvodnění napadeného rozhodnutí, jakož i výsledek uvedený v čl. 2 písm. j) až l) uvedeného rozhodnutí, nezohledňují výše uvedené zásady a zjištění uvedená v bodě 468 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

161 Zaprvé Komise shledala Reyrolle a SEHV a Magrini, jako solidárně odpovědné za zaplacení 17 550 000 eur z pokut v celkové výši 22 050 000 eur, které jim uložila [body 509 a 552 odůvodnění a čl. 2 písm. k) a písm. l) bod i) napadeného rozhodnutí].

162 Neboť tyto tři společnosti byly součástí téhož podniku jen během období od 1. dubna 2002 do 11. května 2004, to znamená během dvou let a jednoho měsíce. Jak vyplývá z bodů 507 a 509 odůvodnění napadeného rozhodnutí, celková částka pokuty uložená podniku VA Tech je 12 600 000 eur za období od 20. září 1998 do 11. května 2004, to znamená období čtyř let a čtyř měsíců, a tedy více než dvojnásobek výše uvedeného období. Proto i při zohlednění, že pokuty ukládané různým společnostem v rámci jednoho podniku účastnícího se kartelové dohody nemusí být úměrné době trvání

protiprávního jednání (viz v tomto ohledu bod 181 níže), částka 17 550 000 eur, za kterou dceřiné společnosti SEHV a Magrini odpovídají solidárně s Reyrolle, zjevně překračuje částku, která je na základě vlastních zjištění Komise v napadeném rozhodnutí přiměřená k sankcionování účasti SEHV a Magrini na kartelové dohodě mezi 1. dubnem 2002 a 11. květnem 2004 jakožto dceřiných společností skupiny VA Tech.

163 Zadruhé z celkové částky pokuty 22 050 000 eur uložené Reyrolle Komisí s ní částku 12 600 000 eur solidárně nesou Siemens Österreich a KEG a částku 17 550 000 eur SEHV a Magrini [body 509 a 552 odůvodnění a čl. 2 písm. l) bod i a ii) napadeného rozhodnutí].

164 Avšak součet částek k zaplacení společností Reyrolle solidárně s jinými společnostmi jasně překračuje celkovou částku pokuty. Pokud to nemá vést k tomu, jak Komise zdůraznila v odpovědi na písemné otázky Tribunálu, že Reyrolle bude muset zaplatit částku přesahující 22 050 000 eur, takové stanovení pokut k solidárnímu zaplacení neumožňuje žalobkyním vyvodit z napadeného rozhodnutí podíly, které budou muset ve vztahu mezi sebou nést, jakmile se pohledávka Komise uspokojí, a to v rozporu s povinností Komise uvedenou v bodě 153 výše. Kromě toho je třeba konstatovat, že v rozporu s tím, co Komise správně uvedla v bodě 468 písm. a) napadeného rozhodnutí, Reyrolle nebyla uložena část její pokuty jako jediné společnosti odpovědné za období od roku 1988 do roku 1998, během kterého se jako jediná účastnila protiprávního jednání.

165 Zatřetí z tabulky uvedené v bodě 509 odůvodnění, jakož i z čl. 2 písm. l) napadeného rozhodnutí vyplývá, že Siemens Österreich a KEG nebyly shledány solidárně odpovědné za část pokuty uložené SEHV a Magrini, a to v rozporu s tím, co Komise

správně uvedla v bodě 468 písm. c) *in fine* odůvodnění napadeného rozhodnutí, aby se zohlednilo období dvou let a jednoho měsíce, během kterého byly tyto společnosti součástí téhož podniku.

166 Z toho je třeba vyvodit závěr, že Komise tím, že shledala Reyrolle, SEHV a Magrini solidárně odpovědnými za platbu pokuty ve výši jasně překračující společnou odpovědnost tím, že neshledala Siemens Österreich a KEG solidárně odpovědnými za platbu části pokuty uložené SEHV a Magrini, a tím, že neuložila Reyrolle samotné nést část pokuty, která jí byla uložena, porušila zásadu personality trestů a sankcí, jak byla uvedena v bodě 122 výše.

167 Je tedy třeba zrušit článek 2 napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká stanovení částky pokuty, která má být uložena společnostem SEHV a Magrini, a v rozsahu, v němž se týká stanovení částek, které mají žalobkyně zaplatit solidárně.

– K nezohlednění zvláštních okolností exitujících v případě Reyrolle, SEHV a Magrini při použití výchozí částky pokuty podniku VA Tech na tyto společnosti

168 Reyrolle, SEHV a Magrini uvádí, že z důvodu zvláštních okolností, které v jejich případě existují, vede skutečnost, že na ně Komise použila výchozí částku pokuty stanovenou pro podnik VA Tech, k tomu, že jsou jim uloženy pokuty ve výši nepřiměřené k významu jejich přispění ke kartelové dohodě.

169 Argument uplatněný společností Reyrolle (viz bod 109 výše) vychází z toho, že Komise nezohlednila, když na ní použila výchozí částku pokuty stanovenou pro podnik VA Tech, její omezenou schopnost způsobit újmu hospodářské soutěži v rámci společného trhu, která vyplývá z omezení jejích činností během doby trvání dohody GQ na Spojené království a Irsko.

170 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v případě kartelové dohody celosvětového rozměru, která kromě stanovení cen zahrnuje i rozdělení trhů, je Komise oprávněna vycházet z obratů dosažených prodejem dotčeného výrobku na světové úrovni, aby prostřednictvím výchozí částky pokuty vyjádřila povahu protiprávního jednání, jeho skutečný dopad na trh, jakož i rozsah zeměpisného trhu, a přitom zohlední rozdíly ve velikosti účastníků kartelové dohody (viz v tomto smyslu rozsudky tribunálu ze dne 29. dubna 2004, Tokai Carbon a další v. Komise, T-236/01, T-239/01, T-244/01 až T-246/01, T-251/01 a T-252/01, Recueil s. II-1181, body 197 a 198, a ze dne 27. září 2006, Archer Daniels Midland v. Komise, T-329/01, Sb. rozh. s. II-3255, bod 87).

171 V projednávaném případě je třeba zaprvé uvést, že Spojené království a Irsko dohromady představují významnou část společného trhu. Újma způsobená hospodářské soutěži na těchto trzích tedy nemůže být kvalifikována jako malá. Zadruhé je třeba poznamenat, že protiprávnímu jednání přičítanému žalobkyním v napadeném rozhodnutí bylo právě vytýkáno, že si dotyčné podniky rozdělily různé vnitrostátní trhy na evropské úrovni prostřednictvím systému „domovských zemí". Skutečnost, že Reyrolle v souladu s takovou protiprávní dohodou omezila své činnosti v rámci společného trhu na své domácí trhy, tedy nemůže být použita jako polehčující okolnost. Zatřetí je třeba připomenout, že podle zjištění Komise, která žalobkyně nezpochybnily, účastníci kartelové dohody samy zohledňovali své světové obraty při stanovení jejich individuálních kvót v rámci kartelové dohody, kvót, které se používaly jak na evropské úrovni – mimo „domovských zemí" –, tak na světové úrovni. Z toho vyplývá, že Komise byla rovněž oprávněna zohlednit při posouzení zvláštní váhy různých

dotčených podniků jejich obrat na světové úrovni, dosažený prostřednictvím projektů PISP.

172 Z toho vyplývá, že argument společnosti Reyrolle je třeba zamítnout.

173 Argument uplatněný SEHV a Magrini (viz bod 115 výše) vychází z toho, že Komise stanovila výchozí částku pokuty použitelnou na podnik Schneider s ohledem na podíl vlastněný ve VAS. Protože společnost VA Technologie vnesla do VAS různé činnosti, které nijak nesouvisely s kartelovou dohodou, takto získaný vztah mezi výchozími částkami pokuty použitými na podnik VA Tech a na podnik Schneider neodpovídá vztahu mezi obraty uskutečněnými prostřednictvím projektů PISP dceřinými společnostmi, které VA Technologie a Schneider Electric vnesly do VAS. Z toho vyplývá stanovení příliš nízké výchozí částky pokuty podniku Schneider oproti výchozí částce pokuty stanovené podniku VA Tech.

174 SEHV a Magrini uvádí, že činnosti vložené VA Technologie do VAS, které nijak nesouvisely s projekty PISP, nemohou odůvodňovat uložení vyšší pokuty podniku VA Tech než podniku Schneider. SEHV a Magrini se domnívají, že Komise měla rozdělit výchozí částku pokuty na základě obratu dosaženého projekty PISP bývalými dceřinými společnostmi VAS nebo podle jejich kvót v kartelové dohodě, které se podle tabulky uvedené v bodě 144 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyčíslují na 2,79 % pro Reyrolle a na 7,28 % pro SEHV a Magrini.

175 Ohledně výchozí částky pokuty použité na podnik Schneider je třeba uvést, že tato částka nebyla tak jako u ostatních podniků stanovena na základě světového obratu dosaženého v roce 2003, a to nepochybně proto, že Komise má za to, že se v této době podnik Schneider již neúčastnil kartelové dohody. Jak je uvedeno v bodě 489 *in fine*

odůvodnění napadeného rozhodnutí, výchozí částka použitá na podnik Schneider byla stanovena na 40 % výchozí částky pokuty použité pro podnik VA Tech, jelikož Schneider vlastnil 40 % podíl ve VAS, která od 13. března 2001 seskupovala všechny činnosti skupiny VA Tech a skupiny Schneider v oblasti PISP. Velikost tohoto podílu tedy dává obraz o relativním významu příslušných obratů dosažených na jedné straně společností Reyrolle a na druhé straně společnostmi SEHV a Magrini v okamžiku vytvoření VAS.

176 Argument SEHV a Magrini musí být zamítnut ze tří důvodů.

177 Zaprvé se takto vznesená výtka v zásadě týká skutečnosti, že Komise znevýhodnila VA Technologie, KEG a Reyrolle oproti Schneider Electric, SEHV a Magrini. SEHV a Magrini přitom nemají zájem na vznesení této výtky. Za předpokladu, že by jí Tribunál vyhověl, a zvýšil v důsledku toho výchozí částku pokuty podniku Schneider, vedlo by to ke zvýšení části pokuty, která je jim uložena na základě jejich účasti na protiprávním jednání během období, kdy patřily k podniku Schneider, aniž by se nicméně snížila pokuta, která je jim uložena na základě účasti během období, kdy patřily k podniku VA Tech. SEHV a Magrini mají tedy výhodu z pochybení, kterého se údajně Komise dopustila a nemohou jej z tohoto důvodu zpochybnit před Tribunálem. Z tohoto důvodu musí být tento argument odmítnut jako nepřípustný.

178 Zadruhé a jen pro úplnost se uvádí, že tvrzení, podle kterého VA Technologie vnesla do VAS významné činnosti nespojené s projekty PISP, není podpořeno žádný důkazem. Dále SEHV a Magrini dokonce ani neuvádí, o jaké činnosti se jednalo, ani jakou

relativní váhu měly v porovnání s činnostmi v oblasti PISP. Je tedy třeba zamítnout tento argument rovněž z tohoto důvodu.

179 Zatřetí počáteční individuální kvóty v rámci kartelové dohody, jak jsou uvedeny v bodě 144 odůvodnění napadeného rozhodnutí a o které se opírají SEHV a Magrini, byly následně změněny. Bod 145 odůvodnění napadeného rozhodnutí tak obsahuje tabulku, ve které je v rámci blíže neurčeného období, které ale spadá do doby po převzetí činností společnosti AEG v oblasti PISP společností Alstom v roce 1996, pro podnik Schneider uvedena kvóta 10,94 % a pro společnost Reyrolle kvóta 10,3 %. Na konci první fáze účasti žalobkyň na kartelové dohodě byla tedy váha Reyrolle oproti váze SEHV a Magrini významnější v porovnání s číselnými údaji uvedenými SEHV a Magrini, které musí být v každém případě zamítnuty jako chybné.

– Ke zvýšení z důvodu doby trvání protiprávního jednání

180 Siemens Österreich a KEG zaprvé uvádí, jak bylo uvedeno v bodě 111 výše, že výše pokuty, která jim byla uložena, je s ohledem na dobu trvání protiprávního jednání, které je jim přičítáno, dvakrát vyšší než v případě společnosti Reyrolle, a sice 242 307 eur za každý měsíc protiprávního jednání v případě Siemens Österreich a KEG, a 124 576 eur za každý měsíc protiprávního jednání v případě společnosti Reyrolle.

181 V tomto ohledu je třeba konstatovat, podobně jak to učinila Komise v žalobní odpovědi ve věci T-122/07, že právo Společenství nevyžaduje, aby pokuty uložené různým společnostem v rámci téhož podniku byly úměrné délce trvání účasti vytýkané každé z těchto společností. Kromě toho Siemens Österreich a KEG neuplatnily takovouto zásadu, ale spokojily se s uvedením zásady, podle které pokuta uložená mateřským

společnostem shledaným solidárně odpovědnými za protiprávní jednání spáchané jejich dceřinými společnostmi a zakládající se na rozhodném vlivu, které mají prvně uvedené na obchodní jednání dceřiných společností, nemůže být větší než pokuta uložená uvedeným dceřiným společnostem, aby následně kritizovaly skutečnost, že pokuta uložená v napadeném rozhodnutí připadající na měsíc vytýkaného protiprávního jednání pro ně byla vyšší než pokuta Reyrolle, pokud jde o období, během kterého je ovládala. Jelikož pokuty uložené různým společnostem v rámci téhož podniku nemusí být úměrné době trvání účasti vytýkané každé z těchto společností, takové srovnání mezi částkami v eurech za každý měsíc účasti na protiprávním jednání použité na dvě společnosti, kterým se vytýká účast různého trvání, nemůže vykazovat nerovné zacházení.

182 Proto se nezdá, že by postup Komise spočívající ve stanovení pokut způsobem, který není zcela úměrný době trvání protiprávního jednání, překročil meze posuzovací pravomoci, která je jí přiznána judikaturou (viz v tomto smyslu rozsudky Tribunálu ze dne 6. dubna 1995, Martinelli v. Komise, T-150/89, Recueil s. II-1165, bod 59; ze dne 11. prosince 1996, Van Megen Sports v. Komise, T-49/95, Recueil s. II-1799, bod 53, a ze dne 21. října 1997, Deutsche Bahn v. Komise, T-229/94, Recueil s. II-1689, bod 127).

183 Zadruhé Siemens Österreich a KEG tvrdily v tomto ohledu rozpor mezi výrokem napadeného rozhodnutí a důvody uplatněnými na jeho podporu. Avšak, jak to Komise rovněž uvedla v žalobní odpovědi ve věci T-122/07, z pokynů implicitně, ale jasně vyplývá, že pokuty vypočtené na jejich základě nejsou v žádném případě úměrné době trvání protiprávních jednání. Naopak skutečnost, že na základě bodu 1 B *in fine* pokynů základní částka vyplývá ze součtu výchozí částky pokuty stanovené pouze na základě závažnosti protiprávního jednání a zvýšení na základě jeho doby trvání, zjevně implikuje, že částka připadající na každý měsíc protiprávního jednání v rámci jeho doby trvání klesá, protože relativní váha neměnné výchozí částky pokuty se v tomto součtu snižuje v závislosti na růstu zvýšení pokuty na základě doby trvání

protiprávního jednání. V rozsahu, v němž Komise opakovaně v napadeném rozhodnutí uvedla, že stanovila pokuty na základě svých pokynů, což navíc odpovídá její ustálené praxi, se nemůže s ohledem na časově sestupnou povahu pokuty připadající na měsíc hovořit o rozporu nebo nesoudržnosti mezi výrokem napadeného rozhodnutí a jeho odůvodněním.

184 Z tohoto důvodu je nutno tento argument zamítnout.

– K maximální výši 10 % obratu

185 Jak bylo uvedeno v bodě 107 výše, společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini uvádí, že napadené rozhodnutí nedodržuje maximální výši 10 % obratu, stanovenou v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003.

186 V tomto ohledu je nejprve třeba připomenout, že okolnost, že několik společností je společně a nerozdílně odpovědných za zaplacení pokuty z důvodu, že tvoří podnik ve smyslu článku 81 ES neznamená, ohledně uplatnění maximální výše stanovené v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, že povinnost každé z nich je omezena na 10 % obratu, kterého dosáhly za předchozí hospodářský rok. Podle ustálené judikatury totiž maximální výše 10 % ve smyslu uvedeného ustanovení musí být vypočtena na základě společného obratu všech společností tvořících jedinou hospodářskou entitu jednající jako podnik ve smyslu článku 81 ES, neboť pouze společný obrat společností tvořících

dotčený podnik může být ukazatelem jeho velikosti a hospodářské síly (rozsudky Tribunálu HFB a další v. Komise, bod 122 výše, body 528 a 529 a ze dne 12. prosince 2007, Akzo Nobel a další v. Komise, bod 150 výše, bod 90).

187 Na rozdíl od tvrzení žalobkyň se tedy pojem podniku ve smyslu čl. 23 odst. 2 a 3 nařízení č. 1/2003 neliší od pojmu podniku ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES. Proto není ani třeba, aby se v případě solidární odpovědnosti více společností v rámci skupiny tvořící podnik ve smyslu těchto ustanovení určila maximální výše pokuty s ohledem na společnost s nejnižším obratem.

188 Rozsudek Aristrain v. Komise, bod 158 výše, uplatněný žalobkyněmi, nemůže tuto úvahu zpochybnit. Ve věci, ve které byl vydán tento rozsudek, Komise konstatovala, že se protiprávního jednání účastnily dvě společnosti náležící ke stejné skupině, ale uložila pokutu jen jedné z nich a uvedla, že tato pokuta zohledňuje i chování druhé společnosti. Jelikož Komise tuto volbu osoby, jíž bylo napadené rozhodnutí určeno, neodůvodnila, a zejména neprokázala, že společnost, které byla pokuta uložena, disponovala vůči druhé společnosti řídící pravomocí, Soudní dvůr částečně zrušil napadeného rozhodnutí pro nedostatek odůvodnění (rozsudek Aristrain v. Komise, bod 158 výše, body 93 až 100). Soudní dvůr tedy v uvedeném rozsudku nezabránil tomu, aby byla na společnosti tvořící podnik společně použita maximální výše 10 % celkového obratu tohoto podniku, ale pouze připomněl, že Komise musí prokázat existenci skutkových okolností, které odůvodňují kvalifikaci více společností jako hospodářské jednotky.

189 Neboť v projednávaném případě, jak bylo připomenuto v bodě 138 výše, se nezpochybňuje, že Reyrolle, SEHV a Magrini tvořily na konci kartelové dohody se společnostmi Siemens Österreich a KEG, respektive s jejich předchůdkyněmi, jediný a tentýž podnik. Proto Komise v zásadě mohla použít celkový obrat tohoto podniku jako

východisko pro výpočet 10 % maximální výše pro každou z pokut uložených společnostem, které byly součástí tohoto podniku.

190 Reyrolle, SEHV a Magrini dále uplatňují judikaturu Tribunálu, podle které pokud se hospodářská jednotka, která se účastnila protiprávního jednání, rozpadla v období mezi ukončením protiprávního jednání a přijetím rozhodnutí, které je sankcionuje, každá osoba, které bylo určeno rozhodnutí, má právo na to, aby se na ni individuálně uplatnila maximální výše 10 % obratu (rozsudek ze dne 15. června 2005, Tokai Carbon a další v. Komise, bod 90 výše, bod 390). Vyvozují z toho, že obecně může být 10 % maximální výše stanovena na základě celkového obratu hospodářské jednotky jen tehdy, když tato jednotka zůstala od doby protiprávního jednání do dne přijetí napadeného rozhodnutí Komise stejná. Podle nich tedy musí být maximální výše 10 % pro každou společnost stanovena odděleně rovněž tehdy, když se hospodářská jednotka po protiprávním jednání rozrostla.

191 Tento argument musí být zamítnut, protože hospodářská jednotka označená v napadeném rozhodnutí jako „VA Tech" a zahrnující zejména Reyrolle, SEHV a Magrini se v období mezi ukončením kartelové dohody a přijetím napadeného rozhodnutí právě nerozrostla. Všechny žalobkyně totiž byly její součástí ke dni ukončení kartelové dohody dne 11. května 2004 a byly stále její součástí ke dni přijetí napadeného rozhodnutí dne 24. ledna 2007, i když některé změnily název nebo jako v případě VAS byly sloučeny s jinou společností.

192 Proto je třeba zamítnout argument vycházející z překročení maximální výše 10 % obratu, pokud jde o společnosti Reyrolle, SEHV a Magrini.

b) K páté výtce vycházející ze skutečnosti, že Komise nesprávně shledala odpovědnou kromě mateřské společnosti Reyrolle i Reyrolle samotnou

Argumenty účastnic řízení

193 Reyrolle tvrdí, že se její zaměstnanci od roku 2002 už neúčastnili systému koordinace dohod a že se jí kartelová dohoda týkala pouze jako „součásti VAS". Dceřiné společnosti jsou však individuálně odpovědné za protisoutěžní praktiky jen tehdy, když se jich osobně účastnily. Dceřiné společnosti naopak nemohou být shledány odpovědnými za jednání jejich mateřské společnosti. Proto není možné žalobkyni uložit pokutu za druhou fázi protiprávního jednání, a sice za období od roku 2002 do roku 2004.

194 Komise argumenty Reyrolle popírá.

Závěry Tribunálu

195 Zaprvé je třeba uvést, že tato výtka společnosti Reyrolle vychází z příliš formalistického chápání protiprávního jednání, které je jí vytýkáno v napadeném rozhodnutí. Účast na schůzkách kartelové dohody je postižitelná pouze jako vnější projev toho, že účastníci měli vůli se dohodnout a cítili se vázáni protiprávními dohodami uzavřenými v rámci kartelové dohody. Reyrolle netvrdila, že se distancovala od těchto dohod nebo kartelové dohody obecně, ani že již ve svém obchodním jednání nedodržovala pravidla kartelové dohody a konkrétních dohod o projektech PISP. Proto i za

předpokladu, že po vytvoření VAS již nebyla Reyrolle zastoupena svými zaměstnanci na schůzkách v rámci kartelové dohody, neprokazuje to, že jako právnická osoba nespáchala skutky, které zakládají porušení čl. 81 odst. 1 ES.

196 Zadruhé skutečnost, že se mateřské společnosti přisuzuje chování její dceřiné společnosti z důvodu, že určovala její obchodní chování, nemá za důsledek, že se uvedená mateřská společnost musí namísto své dceřiné společnosti považovat za osobu, která spáchala toto jednání. Jinými slovy odpovědnost mateřské společnosti za jednání dceřiné společnosti v žádném případě nezbavuje dceřinou společnost vlastní odpovědnosti jako právnické osoby a tato tedy zůstává individuálně odpovědná za protisoutěžní praktiky, kterých se účastnila.

197 Je tedy třeba zamítnout tuto výtku.

c) K šesté výtce vycházející z porušení zásady *ne bis in idem*

Argumenty účastnic řízení

198 Siemens Österreich a KEG tvrdí, že čl. 2 písm. l) bod ii) napadeného rozhodnutí porušuje zásadu *ne bis in idem* v rozsahu, v němž může vést k tomu, že jim bude uložen dvojí trest za totéž protiprávní jednání. Z bodů 487 a 505 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že Komise zamýšlela uložit pokutu ve výši 22 050 000 eur

podniku VA Tech. Komise poté svévolně rozdělila částku této pokuty mezi různé právnické osoby tvořící uvedený podnik ke dni ukončení protiprávního jednání. Přitom toto rozdělení by mohlo vést skupinu VA Tech a v konečném důsledku Siemens Österreich a KEG, které jako jediné společnosti této skupiny disponují dostatečnými finančními prostředky, k povinnosti uhradit za stejné protiprávní jednání pokutu přesahující částku 4 500 000 eur v případě, že by Schneider Electric, jak kromě toho uvedla, odmítla zaplatit částku pokuty, za kterou byla solidárně odpovědna spolu se společnostmi SEHV a Magrini.

199 Dále je protiprávní jednání SEHV a Magrini během období mezi lety 1988 a 2000 sankcionováno dvakrát, protože vede jak ke zvýšení odpovědnosti Reyrolle – jelikož výchozí částka pokuty této společnosti zohledňuje obrat společností SEHV a Magrini –, tak solidární odpovědnosti dvou posledně uvedených společností a Schneider Electric.

200 Komise argumenty účastnic řízení popírá.

Závěry Tribunálu

201 Zaprvé je třeba konstatovat, že není v zájmu společností Siemens Österreich a KEG vznést tuto námitku, protože se jich osobně netýká. Podle čl. 2 písm. l) napadeného rozhodnutí je jim totiž uložena pouze pokuta ve výši 12 600 000 eur solidárně s Reyrolle. Naopak nejsou solidárně zavázány k platbě pokuty uložené společnostem SEHV a Magrini. Proto za předpokladu, že by SEHV a Magrini byly vystaveny žádosti o náhradu ze strany Schneider Electric, nezvýšilo by to částku dlužnou Siemens Österreich a KEG. Je třeba doplnit v rozsahu, v němž posledně uvedené společnosti tvrdí,

že jsou jediné mezi společnostmi skupiny VA Tech, které disponují dostatečnými finančními prostředky, že ani napadené rozhodnutí, ani obecně právo Společenství nestanoví pro případ, kdy osoba, které je určeno rozhodnutí ukládající pokutu, nemá dostatečné prostředky k jejímu zaplacení, že je její mateřská společnost povinna zaplatit pokutu namísto této osoby.

202 Zadruhé, jak bylo konstatováno v bodě 167 výše, je třeba zrušit článek 2 napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká stanovení částky pokuty, která má být uložena společnostem SEHV a Magrini, a v rozsahu, v němž se týká stanovení částek, které mají zaplatit solidárně společnosti, jež byly součástí podniku VA Tech. Proto se tato výtka formulovaná společnostmi Siemens Österreich a KEG stala bezpředmětnou.

203 Zatřetí skutečnost, že obrat SEHV a Magrini může být zohledněn jak pro účely stanovení výchozí částky pokuty společnosti Reyrolle, včetně období mezi lety 1988 a 2000, během kterého nebyla součástí téhož podniku jako SEHV a Magrini, tak pro účely stanovení pokuty uložené těmto společnostem za stejné období, je nevyhnutelným důsledkem skutečnosti, že během dotčeného období nebyly uvedené společnosti součástí stejného podniku ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže. Nicméně toto nepředstavuje dvojí sankci za stejné protiprávní jednání ani ve vztahu k Reyrolle ani ve vztahu k podniku VA Tech, jelikož za období mezi lety 1988 a 2000 jsou podnik VA Tech a podnik Schneider sankcionovány odděleně.

204 Z toho vyplývá, že je třeba zamítnout tuto výtku.

d) K sedmé výtce vycházející z nesnížení pokuty

Argumenty účastnic řízení

205 Společnosti Siemens Österreich a KEG uvádí, že čl. 2 písm. l) bod ii) napadeného rozhodnutí porušuje pravidla týkající se polehčujících okolností, jak vyplývají z pokynů a judikatury Společenství, jakož i z oznámení o spolupráci. Zdůrazňují zejména, že Komise nezohlednila skutečnost, že od 21. ledna 2004 dobrovolně přerušily svou účast na protiprávním jednání, tedy ještě před zásahem Komise, že v okamžiku šetření ukončily všechny kontakty s dalšími účastníky kartelové dohody, které byly v rozporu s pravidly hospodářské soutěže, nezohlednila pasivní úlohu podniku VA Tech v rámci kartelové dohody, jejich aktivní spolupráci v průběhu správního řízení a skutečnost, že vždy uznávaly účast podniku VA Tech na kartelové dohodě mezi říjnem 2002 a březnem 2004.

206 Komise zpochybňuje argumenty společností Siemens Österreich a KEG.

Závěry Tribunálu

– K polehčujícím okolnostem

207 Je třeba připomenout, že pokyny v bodě 3 upravují snížení základní částky pokuty z důvodu „zvláštních polehčujících okolností“, jako jsou výlučně pasivní nebo následovnická role a ukončení protiprávního jednání, jakmile Komise zasáhla.

208 Je třeba uvést, že tento text neuvádí taxativní výčet polehčujících okolností, které musí Komise zohlednit. Komisi je tedy ponechán určitý prostor, aby celkově posoudila význam případného snížení výše pokut z důvodu polehčujících okolností (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2004, Dalmine v. Komise, T-50/00, Sb. rozh. s. II-2395, bod 326).

209 V projednávaném případě zaprvé v rozsahu, v němž žalobkyně uvádí, že dobrovolně přerušily svou účast na protiprávním jednání od 21. ledna 2004, stačí připomenout, že jak vyplývá z bodů odůvodnění uvedených v bodech 77 až 81 výše, Komise mohla právem konstatovat, že se žalobkyně účastnily kartelové dohody až do 11. května 2004.

210 Pokud jde zadruhé o „ukončení protiprávního jednání, jakmile Komise zasáhla“, uvedené v bodě 3 pokynů, nemůže výtka vznesená společnostmi Siemens Österreich a KEG obstát.

211 Komise nemůže být jakkoliv povinna v rámci své posuzovací pravomoci přiznat snížení pokuty pro ukončení zjevného protiprávního jednání, ať k tomuto ukončení došlo před nebo po jejích zásazích (rozsudek ze dne 15. června 2005, Tokai Carbon a další v. Komise, bod 90 výše, bod 292).

212 V projednávaném případě se nepochybně jednalo o zjevné protiprávní jednání, protože se týkalo tajné kartelové dohody, jejímž cílem bylo stanovení cen a rozdělení trhů. Tento druh kartelové dohody je výslovně zakázán čl. 81 odst. 1 písm. a) a c) ES a představuje obzvláště závažné protiprávní jednání, což Komise právem konstatovala v bodě 479 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Společnosti Siemens Österreich a KEG tedy neprávem vytýkají Komisi, že jim nepřiznala snížení pokuty z důvodu ukončení jejich účasti na tomto protiprávním jednání.

213 I když Komise považovala v minulosti dobrovolné ukončení protiprávního jednání za polehčující okolnost, může brát na základě svých pokynů v úvahu skutečnost, že zjevná, velmi závažná protiprávní jednání jsou stále relativně častá, i když jejich protiprávnost byla stanovena od počátku politiky hospodářské soutěže Společenství, a tudíž se může domnívat, že je třeba upustit od této velkorysé praxe a již neodměňovat ukončení takového protiprávního jednání snížením pokuty (rozsudek ze dne 15. června 2005, Tokai Carbon a další v. Komise, bod 90 výše, bod 294 a citovaná judikatura). V každém případě nevidí Tribunál důvod pro změnu tohoto posouzení, a to ani při výkonu své pravomoci přezkumu v plné jurisdikci.

214 S ohledem na výše uvedené nemůže skutečnost, že společnosti, které jsou součástí podniku VA Tech, ukončily účast na protiprávním jednání před prvním zásahem Komise, představovat polehčující okolnost.

215 Pokud jde zatřetí o „výlučně pasivní nebo následovnickou roli při protiprávním jednání“ uvedenou v bodech 3 pokynů, musí být argumentace společností Siemens Österreich a KEG rovněž zamítnuta.

216 Zaprvé společnosti Siemens Österreich a KEG tvrdí, že se neúčastnily vypracování protisoutěžních dohod. Přitom v tomto ohledu Komise v napadeném rozhodnutí konstatovala, že společnosti Reyrolle, Magrini a Schneider Electric se jakožto zástupkyně právních předchůdců SEHV účastnily vypracování dohod, které byly základem kartelové dohody, a byly jejími spoluzakladatelkami. V této souvislosti je třeba uvést, že příloha 1 dohody GQ, která obsahuje seznam zakládajících členů kartelové dohody a jejich kódy, obsahuje zejména čísla „13“, „26“ a „32“, o nichž Komise konstatovala, aniž jí navrhovatelky protiřečily, že označovaly společnost Reyrolle, skupinu Schneider a společnost Magrini. Protože Siemens Österreich a KEG podrobně nezpochybnily zjištění, dle kterého se jejich dceřiné společnosti účastnily vypracování dohody GQ, musí být tento argument zamítnut.

217 Zadruhé Siemens Österreich a KEG uvádí, že podnik VA Tech byl ostatními účastníky kartelové dohody oklamán v rozsahu, v němž jej nechali v prosinci 2000 věřit tomu, že kartelová dohoda skončila, a v rozsahu, v němž během druhé fáze jeho účasti další účastníci projednávali projekty PISP bez jeho vědomí.

218 V tomto ohledu stačí konstatovat, že skutečnost, že podnik VA Tech, jehož účast na kartelové dohodě – protiprávním jednání, které má, jak bylo připomenuto v bodě 212 výše, velmi závažnou povahu – Komise dostatečně právním způsobem prokázala, byl oklamán dalšími účastníky této kartelové dohody, kteří se takto snažili získat dodatečné výhody k výhodám, které jim uvedená kartelová dohoda přinesla, nemůže vést

k tomu, aby se chování takového podniku považovalo za méně závažné. Proto takové okolnosti nemohou představovat polehčující okolnost, a zejména neprokazují výlučně pasivní nebo následovnickou úlohu uvedeného podniku v rámci kartelové dohody.

– K použití oznámení o spolupráci

219 Podle judikatury je snížení pokut v případě spolupráce podniků účastnících se na protiprávním jednání porušujícím právo Společenství v oblasti hospodářské soutěže odůvodněno úvahou, podle níž taková spolupráce usnadňuje úlohu Komise zjistit takové protiprávní jednání a případně zajistit jeho ukončení (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, bod 399; rozsudky Tribunálu ze dne 14. května 1998, BPB de Eendracht v. Komise, T-311/94, Recueil s. II-1129, bod 325; Finnboard v. Komise, T-338/94, Recueil, s. II-1617, bod 363, a Mayr-Melnhof v. Komise, T-347/94, Recueil s. II-1751, bod 330).

220 Jak je uvedeno v bodě 29 oznámení o spolupráci, tento předpis vytváří legitimní očekávání, o které se opírají podniky, které si přejí informovat Komisi o existenci kartelové dohody. S ohledem na legitimní očekávání, které z tohoto oznámení mohly vyvodit podniky, které si přejí spolupracovat s Komisí, je tedy Komise při posouzení spolupráce Siemens Österreich a KEG povinna dodržovat toto oznámení v rámci stanovení částky pokuty, která má být těmto podnikům uložena (viz v tomto smyslu a obdobně rozsudek Tribunálu ze dne 15. března 2006, Daiichi Pharmaceutical v. Komise, T-26/02, Sb. rozh. s. II-713, bod 147 a citovaná judikatura).

221 V mezích stanovených oznámením o spolupráci Komise nicméně požívá širokou posuzovací pravomoc pro účely posouzení, zda mají důkazy poskytnuté podnikem přidanou hodnotu ve smyslu bodu 22 uvedeného oznámení, či nikoliv a zda je třeba přiznat podniku snížení na základě tohoto oznámení (viz obdobně rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 219 výše, body 393 a 394 a rozsudek Tribunálu ze dne 14. prosince 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise, T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, Sb. rozh. s. II-5169, bod 532). Toto posouzení je předmětem omezeného soudního přezkumu.

222 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že Siemens Österreich a KEG právně dostatečným způsobem neprokazují, že jejich příspěvek představoval ve smyslu bodu 21 oznámení o spolupráci významnou přidanou hodnotu k důkazům, které Komise již vlastní. Je totiž věcí těchto žalobkyň, aby přesně uvedly, jaké informace Komisy předložily a v čem tyto informace usnadnily úkol tohoto orgánu prokázat sporné skutečnosti.

223 V projednávaném případě Siemens Österreich a KEG uvádí, že pokud jde o období od října 2002 do března 2004, skupina VA Tech vypracovala seznamy projektů PISP a schůzek, které podrobně uváděly, kterých schůzek se VAS a její dceřiné společnosti účastnily a které projekty PISP byly konkrétně projednány. Okolnost, že tyto údaje pomohly Komisi prokázat protiprávní jednání spáchané podnikem VA Tech a dalšími podniky, vyplývá z toho, že Komise převzala celé strany popisu skutkového stavu uvedeného skupinou VA Tech, například v bodě 163 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

224 Avšak Komise, která nepopírá, že použila informace poskytnuté skupinou VA Tech, konstatovala v bodech 539, 541 a 542 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že celkově již o těchto skutečnostech věděla a že skupina VA Tech tedy nepředložila důkazy,

které by podpořily její schopnost prokázat dotčené skutečnosti. Komise rovněž zohlednila skutečnost, že skupina VA Tech popřela některé skutečnosti, které měla za prokázané a že vydala protichůdná vyjádření, což neulehčilo závěry Komise.

225 Znění bodu 163 odůvodnění napadeného rozhodnutí – jediné části napadeného rozhodnutí identifikované společnostmi Siemens Österreich a KEG, ve které se Komise opřela o informace poskytnuté skupinou VA Tech –, ukazuje, že tvrzení, podle kterého Komise „převzala celé strany popisu skutkového stavu" uvedeného skupinou VA Tech, je přehnané. Jedinou okolností, u které Komise výslovně odkázala na základě oznámení o spolupráci na prohlášení předložené skupinou VA Tech, je skutečnost, že vícero balíčků projektů PISP v Evropě a mimo ni bylo předmětem jednání v období mezi říjnem 2002 a únorem 2004. I za předpokladu, že by tvrzení uvedených žalobkyň, podle kterého se Komise díky nim poprvé dozvěděla o rozlišování uskutečňovaném od roku 2002 mezi evropskými balíky nazvanými „EP" a dalšími balíky nazývanými „P", bylo opodstatněné, přidaná hodnota této informace nemůže být kvalifikována jako významná ve smyslu bodu 21 oznámení o spolupráci.

226 Společnosti Siemens Österreich a KEG neuvedly, v jakém rozsahu důkazy zpochybněné Komisí posílily její schopnost prokázat dotčené skutkové okolnosti, ani neoznačily další důkazy, které předložily Komisi, které uvedenou schopnost posílily.

227 Z toho vyplývá, že s ohledem na posuzovací pravomoc přiznanou Komisi podle judikatury citované v bodě 221 výše, jí nemůže být vytýkáno, že protiprávně odmítla poskytnout společnostem Siemens Österreich a KEG snížení pokuty, která jim byla uložena.

228 Je tedy třeba tuto výtku zamítnout.

B – *Ke druhému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení podstatných formálních náležitostí a konkrétněji práva žalobkyň na výslech svědka svědčícího v jejich neprospěch, vyplývajícího z čl. 6 odst. 3 písm. d) EÚLP, a práva na spravedlivý proces*

Argumenty účastnic řízení

229 Žalobkyně v zásadě tvrdí, že Komise porušila jejich právo na výslech svědka v jejich neprospěch, které patří mezi procesní záruky vyplývající z čl. 6 odst. 3 písm. d) EÚLP a práva na spravedlivý proces. Pro účely zjištění, že se podnik VA Tech od 1. dubna 2002 začal znovu účastnit protiprávního jednání prostřednictvím VAS, se totiž Komise opřela o vyjádření pana M., hlavního svědka společnosti ABB**,** aniž předem dodržela jejich právo vyslechnout nebo nechat vyslechnout tohoto svědka v jejich neprospěch. Tato procesní záruka je o to zásadnější, že dotčený svědek má v projednávaném případě subjektivní zájem na tom, aby byly žalobkyně přísně sankcionovány, že konkurenční podnik, který zastupuje, byl na základě použití oznámení o spolupráci sám od zaplacení pokuty osvobozen a že článek 19 nařízení č. 1/2003 ho v každém případě nezavazuje vypovídat pravdivě.

230 Žalobkyně zdůrazňují, že tyto zásady jsou použitelné na řízení před Komisí v oblasti kartelových dohod, i když se nejedná o trestní řízení před soudem, jelikož se uznává, že pokuty ve smyslu článku 23 nařízení č. 1/2003 mají právní povahu trestu v širším

smyslu. V každém případě řízení před Tribunálem nemůže tuto vadu napravit prostřednictvím vyslechnutí uvedeného svědka.

231 Komise s argumenty žalobkyň nesouhlasí.

Závěry Tribunálu

232 Podle ustálené judikatury jsou základní práva nedílnou součástí obecných právních zásad, jejichž dodržování zajišťuje soud Společenství (stanovisko Soudního dvora 2/94 ze dne 28. března 1996, Recueil, s. I-1759, bod 33, a rozsudek Soudního dvora ze dne 29. května 1997, Kremzow, C-299/95, Recueil, s. I-2629, bod 14). Soudní dvůr a Tribunál za tímto účelem vychází z ústavních tradic společných členským státům, jakož i z poznatků, které skýtají mezinárodně právní instrumenty týkající se ochrany lidských práv, na jejichž tvorbě členské státy spolupracovaly nebo k nimž přistoupily. EÚLP má v této souvislosti zvláštní význam (rozsudek Soudního dvora ze dne 15. května 1986, Johnston, 222/84, Recueil, s. 1651, bod 18, a výše uvedený rozsudek Kremzow, bod 14). Kromě toho podle čl. 6 odst. 2 EU Unie ctí základní práva zaručená EÚLP a ta, jež vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, jako obecné zásady práva Společenství.

233 Je tedy třeba přezkoumat, zda s ohledem na tyto úvahy Komise porušila základní zásadu právního řádu Společenství, kterou je dodržování práva na obhajobu (rozsudek Soudního dvora ze dne 9. listopadu 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. Komise, 322/81, Recueil s. 3461, bod 7) tím, že žalobkyním nenabídla možnost přímo vyslechnout svědka pana M.

234 V tomto ohledu je třeba uvést, že podle ustálené judikatury tato zásada vyžaduje, aby podnikům a sdružením podniků dotčeným šetřením Komise v oblasti hospodářské soutěže, bylo již ve stadiu správního řízení umožněno užitečně vyjádřit své stanovisko k pravdivosti a relevanci skutkových zjištění, námitek a okolností dovolávaných Komisí (viz rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, Avebe v. Komise, T-314/01, Sb. rozh. s. II-3085, bod 49, a citovaná judikatura). Uvedená zásada naopak nevyžaduje, aby měly tyto podniky možnost samy vyslechnout v rámci správního řízení svědky vyslýchané Komisí (viz v tomto smyslu rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 52 výše, bod 200).

235 Proto je třeba zamítnout druhý žalobní důvod vznesený žalobkyněmi.

II – *K návrhům na změnu*

236 Jak vyplývá z bodů 65 až 72 výše, článek 1 napadeného rozhodnutí musí být zrušen v rozsahu, v němž konstatuje, že se žalobkyně účastnily porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP v období od 1. dubna do 30. června 2002. Z toho pro všechny žalobkyně vyplývá snížení doby trvání protiprávního jednání o tři měsíce oproti době trvání protiprávního jednání konstatované v napadeném rozhodnutí.

237 Navíc, jak vyplývá z bodů 137 až 167 výše, musí být článek 2 napadeného rozhodnutí zrušen v rozsahu, v němž se týká stanovení částky pokuty, která má být uložena společnostem SEHV a Magrini a v rozsahu, v němž se týká stanovení částek, které mají žalobkyně zaplatit solidárně.

238 V tomto ohledu je třeba připomenout, že jestliže přezkum žalobních důvodů vznesených podnikem proti legalitě rozhodnutí Komise, kterým mu byla uložena pokuta za porušení pravidel Společenství v oblasti hospodářské soutěže, odhalil určitou protiprávnost, je třeba, aby Tribunál posoudil, zda musí v rámci přezkumu v plné jurisdikci napadené rozhodnutí změnit (rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, Archer Daniels Midland v. Komise, T-59/02, Sb. rozh. s II-3627, bod 443).

239 Žalobkyně navrhly, aby Tribunál snížil pokuty, které jim byly uloženy na částku nepřesahující 1 980 000 eur pro společnosti Siemens Österreich a KEG, 1 100 000 eur pro společnosti Reyrolle a Magrini a 2 750 000 eur pro společnost SEHV.

A – *K pokutám uloženým SEHV a Magrini*

240 Tribunál se domnívá, že je třeba změnit napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká stanovení pokut uložených společnostem SEHV a Magrini, a v rozsahu, v němž se týká stanovení částek, které mají tyto a další společnosti, s nimiž během doby jejich účasti na kartelové dohodě tvořily podnik ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže, zaplatit solidárně.

241 Jak Komise tak žalobkyně v písemnostech nebo na jednání tvrdily, že v projednávaném případě existuje více možností stanovení výše pokut. V tomto ohledu je třeba zohlednit různé úvahy. Zaprvé by se odpovědnost nesená společností z důvodu její účasti na protiprávním jednání měla v zásadě projevit jedinou pokutou, stanovenou na základě všech období, během kterých se účastnila protiprávního jednání. Zadruhé by se pokuty různých společností, které byly během doby trvání protiprávního jednání součástí téhož podniku, měly stanovit na základě hospodářské síly tohoto podniku

během posledního celého roku, ve kterém došlo k protiprávnímu jednání, aby se zajistila dostatečně odrazující povaha pokuty. Zatřetí za předpokladu, že byly určité společnosti, tak jako v projednávaném případě, postupně součástí dvou různých podniků, kterým byly navíc pro jejich pokuty uloženy různé výchozí částky, je jim nicméně třeba uložit pokutu složenou ze dvou různých částek za každé období, kdy patřily k těmto dvěma podnikům, aby bylo možné vhodným způsobem stanovit částky, které mají společnosti, jimž může být přičteno protiprávní jednání, zaplatit solidárně.

242 Proto je třeba stanovit pro společnosti SEHV a Magrini pokutu složenou ze dvou různých částek pro každé období protiprávního jednání, během kterého byly ovládány Schneider Electric, respektive VA Technologie.

243 Pokud jde o období od 1. července 2002 do 11. května 2004, během kterého byly SEHV a Magrini ovládány společností VA Technologie, Komise v napadeném rozhodnutí stanovila výchozí částku 9 000 000 eur pro pokutu podniku VA Tech. Jak vyplývá z bodů 122 až 136 a 203 výše, argumenty žalobkyň neumožňují zpochybnit tuto částku.

244 Z bodu 492 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že z důvodu doby trvání protiprávního jednání Komise v souladu s pokyny zvýšila výchozí částky pokut o 10 % za každý celý rok, ve kterém došlo k protiprávnímu jednání, a o 5 % za každé dodatečné období rovnající se nebo delší než šest měsíců, ale kratší než rok. Výchozí částka pokuty 9 000 000 eur pro podnik VA Tech tedy musí být zvýšena o 15 %, aby se zohlednila doba jednoho roku a deseti měsíců za období od 1. července 2002 do 11. května

2004, což vede k základní částce pokuty ve výši 10 350 000 eur (9 000 000 + 1 350 000) pro podnik VA Tech, která vzhledem k neexistenci polehčujících nebo přitěžujících okolností odpovídá výši pokuty.

245 Tuto pokutu musí solidárně zaplatit společnosti Reyrolle, Siemens Österreich a KEG, SEHV a Magrini, které během uvedeného období tvořily podnik ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže. V souladu s úvahami uvedenými v bodech 158 a 159 výše nese každý ze solidárních spoludlužníků v jejich vzájemném vztahu pětinu částky 10 350 000 eur.

246 Pokud jde o pokutu za období od 15. dubna 1988 do 13. prosince 2000, během které byly SEHV a Magrini součástí skupiny Schneider, Komise stanovila v napadeném rozhodnutí pro podnik Schneider výchozí částku pokuty ve výši 3 600 000 eur. Jak bylo konstatováno v bodech 176 až 179 výše, argumenty společností SEHV a Magrini neumožňují zpochybnit tuto částku. V souladu s pokyny musí být tato výchozí částka pokuty zvýšena o 125 %, aby se zohlednila doba trvání uvedeného období dvanácti let a sedmi měsíců, což vede k základní částce pokuty 8 100 000 eur (3 600 000 + 4 500 000) pro podnik Schneider, která vzhledem k neexistenci přitěžujících nebo polehčujících okolností odpovídá výši pokuty.

247 Tuto pokutu musí solidárně zaplatit společnosti Schneider Electric, SEHV a Magrini, které během uvedeného období tvořily podnik ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže. V souladu se zásadou uvedenou v bodě 158 výše, nese každý ze solidárních spoludlužníků v jejich vzájemném vztahu třetinu z částky 8 100 000 eur.

248 V tomto ohledu je zaprvé třeba upřesnit, že celková částka pokuty uložená společnosti Schneider Electric zůstává nezměněna oproti pokutě stanovené v napadeném rozhodnutí. Dále je rozdělení částek této pokuty, které se mají zaplatit solidárně, pro Schneider Electric ve vztahu k rozdělení použitému v napadeném rozhodnutí výhodné. Za těchto okolností skutečnost, že Schneider Electric nebyla vyslechnuta, není překážkou změny napadeného rozhodnutí tak, jak bylo uvedeno v předchozím bodě.

249 Zadruhé Tribunál nepovažuje za vhodné přijmout úvahu navrženou Komisí k odůvodnění její volby v napadeném rozhodnutí, že SEHV a Magrini ponesou pouze část pokuty podniku Schneider odpovídající zvýšení z důvodu doby trvání protiprávního jednání.

Uložit společnosti Schneider Electric zaplatit částku pokuty, k jejímuž zaplacení nebyly SEHV a Magrini povinny, by totiž předpokládalo, že jí Komise adresuje dodatečnou námitku, která jde buď nad rámec účasti jejích (bývalých) dceřiných společností SEHV a Magrini, nebo se týká delšího období.

251 Avšak v napadeném rozhodnutí není o takové dodatečné námitce řeč. Komise sice v bodě 29 dupliky ve věci T-124/07 tvrdila, že „je v zásadě legitimní uložit společnosti Schneider [Electric] samostatnou pokutu za její samostatné jednání“. Nicméně v napadeném rozhodnutí nebo v jejích písemnostech u Tribunálu neuvedla, v čem toto samostatné chování Schneider Electric spočívá a v jaké míře se toto chování liší od toho, za které byla vůči ní vyvozena odpovědnost za účast jejích (bývalých) dceřiných společností na kartelové dohodě. Kromě toho Komise sama uvedla v odpovědi na písemné otázky Tribunálu, že toto zmínění „samostatného chování“ není možné chápat

v tom smyslu, že společnosti Schneider Electric vytýká jednání, která by šla nad rámec skutečností vytýkaných SEHV a Magrini. Konečně Komise v bodě 423 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla, bez jakékoliv výhrady, že zamýšlí shledat Schneider Electric, SEHV a Magrini solidárně odpovědnými za protiprávní jednání v období od 15. dubna 1988 do 13. prosince 2000.

252 Z toho vyplývá, že na jedné straně Schneider Electric jako mateřská společnost a na druhé straně SEHV a Magrini jako dceřiné společnosti, které společně tvořily podnik Schneider, musí být v zásadě shledány odpovědnými za zaplacení stejné částky, pouze s výhradou existence přitěžujících nebo polehčujících okolností, které by se týkaly jen jedné z těchto společností, a nikoliv dalších. Je nesporné, že takové okolnosti v projednávaném případě neexistují ani pokud jde o Schneider Electric, ani pokud jde o SEHV a Magrini.

253 V odpovědi na písemné otázky Tribunálu Komise rovněž uvedla, že omezila solidární odpovědnost Schneider Electric a jejích bývalých dceřiných společností na část pokuty odpovídající zvýšení na základě doby trvání protiprávního jednání, aby zabránila tomu, že by SEHV a Magrini, jelikož byl jejich obrat zohledněn pro účely stanovení výchozí částky pokuty jak podniku VA Tech, tak podniku Schneider, musely dvakrát zaplatit výchozí částku pokuty. Pokuta, která byla uložena SEHV a Magrini, a sice 22 050 000 eur, totiž již zahrnovala výchozí částku pokuty ve výši 9 000 000 eur zohledňující mimo jiné jejich obrat. Bylo by tedy nespravedlivé, aby musely navíc solidárně zaplatit výchozí částku pokuty podniku Schneider, a sice 3 600 000 eur, založenou na stejném obratu.

254 Tribunál má za to, že jelikož se článek 2 napadeného rozhodnutí zrušuje pokud jde o stanovení pokut, které mají být uloženy společnostem SEHV a Magrini, není třeba zkoumat relevanci úvahy navržené Komisí. Tato úvaha se týká pokut uložených

v napadeném rozhodnutí, pro které byl charakteristický přístup, dle kterého se částka pokuty SEHV a Magrini měla stanovit na základě jediné výchozí částky pokuty pro celou dobu trvání jejich účasti na kartelové dohodě, bez ohledu na skutečnost, že tyto dvě společnosti byly postupně součástí dvou rozdílných podniků. Avšak po změně Tribunálem pokuta společností SEHV a Magrini vyplývá z odděleného výpočtu pro každé z období, během kterého náležely k podniku Schneider a k podniku VA Tech. Za těchto okolností nejsou výchozí částky pokut ukládány dvakrát za stejné období.

255 Kromě toho výchozí částka pokuty představuje pouze jednu z veličin v algoritmu uplatňovaném pro stanovení základní částky této pokuty použitelné na podnik, ale nepředstavuje sama o sobě oddělitelnou část pokuty. Naopak základní částka pokuty musí být považována za nedělitelnou částku ve vztahu ke kolektivní odpovědnosti, kterou nesou různé společnosti tvořící dotyčný podnik, takže s výchozí částkou této pokuty se nemůže vzhledem k solidární odpovědnosti zacházet jinak než se zvýšením pokuty na základě doby trvání protiprávního jednání – na rozdíl od násobitelů uplatněných za účelem zohlednění přitěžujících nebo polehčujících okolností, které mají vliv jen na pokuty společností, pro které takové okolnosti nastaly nebo kterým mohou být přičteny (viz bod 251 výše).

256 Proto jsou společnosti SEHV, Magrini a Schneider Electric povinny zaplatit solidárně pokutu 8 100 000 eur, která se jim ukládá z důvodu jejich účasti na kartelové dohodě v období do 13. března 2001, během kterého byly součástí téhož podniku.

257 Společnostem SEHV a Magrini se tedy uloží celková pokuta 18 450 000 eur.

B – *K pokutám uloženým společnostem Reyrolle, Siemens Österreich a KEG*

258 Tribunál se domnívá, že je třeba změnit napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká stanovení pokut uložených společnostem Siemens Österreich, KEG a Reyrolle, a v rozsahu, v němž se týká stanovení částek, které mají tyto a další společnosti, s nimiž během doby jejich účasti na kartelové dohodě tvořily podnik ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže, zaplatit solidárně.

259 Jak vyplývá z bodů 506 a 507 odůvodnění napadeného rozhodnutí, Komise shledala společnost Reyrolle odpovědnou za protiprávní jednání trvající čtrnáct let a devět měsíců a společnosti Siemens Österreich a KEG odpovědnými za protiprávní jednání trvající čtyři roky a čtyři měsíce.

260 Proto se, jak vyplývá z bodu 72 výše, musí článek 1 napadeného rozhodnutí zrušit v rozsahu, v jakém v něm Komise konstatovala, že se žalobkyně dopustily protiprávního jednání v období od 1. dubna do 30. června 2002, a doba trvání protiprávního jednání, která je jim vytýkaná, se musí snížit o tři měsíce, což vede ke čtrnácti rokům a šesti měsícům pro Reyrolle a čtyřem rokům a jednomu měsíci pro Siemens Österreich a KEG.

261 Neboť pokyny stanoví zvýšení pokuty o 10 % za každý celý rok, ve kterém došlo k protiprávnímu jednání, a o 5 % za každé dodatečné období rovnající se nebo delší než šest měsíců, ale kratší než rok. Proto snížení doby trvání protiprávního jednání o tři měsíce pro Reyrolle, Siemens Österreich a KEG nevede k tomu, že se sníží zvýšení pokuty na základě doby trvání protiprávního jednání, které na ně bylo použito. Toto zvýšení tedy zůstává na úrovni 145 % pro Reyrolle a 40 % pro společnosti Siemens Österreich a KEG. Z toho vyplývá, že základní částky jejich pokut – které za neexistence

přitěžujících nebo polehčujících okolností odpovídají výším jejich pokut – zůstávají nezměněné ve výši 22 050 000 eur a 12 600 000 eur.

262 V souladu se zjištěními Komise v bodě 468 odůvodnění napadeného rozhodnutí a vzhledem jak ke snížením doby trvání protiprávního jednání o tři měsíce pro všechny žalobkyně, tak k výpočtu výše pokuty SEHV a Magrini obsaženém v bodě 243 výše musí z pokuty ve výši 22 050 000 eur uložené společnosti Reyrolle první částku 10 350 000 eur zaplatit solidárně Siemens Österreich, KEG, SEHV a Magrini. Jak bylo uvedeno v bodě 244 výše, každý ze solidárních spoludlužníků musí v jejich vzájemném vztahu nést pětinu částky 10 350 000 eur.

263 Dále z pokuty ve výši 22 050 000 uložené společnosti Reyrolle musí druhou částku ve výši 2 250 000 eur solidárně zaplatit Siemens Österreich a KEG. V souladu s úvahami uvedenými v bodech 158 a 159 výše musí každý ze solidárních spoludlužníků v jejich vzájemném vztahu nést třetinu této částky.

264 Konečně z pokuty ve výši 22 050 000 eur uložené společnosti Reyrolle ponese ona samotná částku 9 450 000 eur.

265 Ve zbývající části je třeba zamítnout návrhy na změnu napadeného rozhodnutí.

**K nákladům řízení**

266 Podle čl. 87 odst. 3 jednacího řádu může Tribunál rozdělit náklady řízení mezi účastníky řízení nebo rozhodnout, že každý z nich nese vlastní náklady, pokud každý účastník měl ve věci částečně úspěch i neúspěch.

267 Vzhledem k tomu, že ve věci T-122/07 bylo žalobě částečně vyhověno, budou okolnosti věci správně posouzeny, když se rozhodne, že Komise nahradí desetinu nákladů řízení vynaložených společnostmi Siemens Österreich a KEG a ponese desetinu vlastních nákladů řízení. Siemens Österreich a KEG ponesou devět desetin vlastních nákladů řízení a nahradí devět desetin nákladů vynaložených Komisí.

268 Vzhledem k tomu, že ve věci T-123/07 bylo žalobě částečně vyhověno, budou okolnosti věci správně posouzeny, když se rozhodne, že Komise nahradí desetinu nákladů řízení vynaložených společností Reyrolle a ponese desetinu vlastních nákladů řízení. Společnost Reyrolle ponese devět desetin vlastních nákladů řízení a nahradí devět desetin nákladů vynaložených Komisí.

269 Vzhledem k tomu, že ve věci T-124/07 bylo žalobě částečně vyhověno, budou okolnosti věci správně posouzeny, když se rozhodne, že Komise nahradí pětinu nákladů řízení vynaložených společnostmi SEHV a Magrini a ponese pětinu vlastních nákladů řízení. Společnosti SEHV a Magrini ponesou čtyři pětiny vlastních nákladů řízení a nahradí čtyři pětiny nákladů vynaložených Komisí.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (druhý senát)

rozhodl takto:

1) **Článek 1 písm. m), p), q), r) a t) rozhodnutí Komise K(2006) 6762 v konečném znění ze dne 24. ledna 2007 týkajícího se řízení podle článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP (Věc COMP/38.899 – Plynem izolované spínací přístroje) se zrušuje v rozsahu, v němž Komise v tomto rozhodnutí konstatovala, že se společnosti Siemens AG Österreich, VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG, Siemens Transmission & Distribution Ltd, Siemens Transmission & Distribution SA a Nuova Magrini Galileo SpA dopustily protiprávního jednání v období od 1. dubna do 30. června 2002.**

2) **Článek 2 písm. j), k) a l) rozhodnutí K(2006) 6762 v konečném znění se zrušuje.**

3) **Za protiprávní jednání konstatovaná v čl. 1 písm. m), p), q), r) a t) rozhodnutí K (2006) 6762 v konečném znění se ukládají tyto pokuty:**

   – **Siemens Transmission & Distribution SA a Nuova Magrini Galileo, solidárně se Schneider Electric SA: 8 100 000 eur;**

– **Siemens Transmission & Distribution Ltd, solidárně se Siemens AG Österreich, VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG, Siemens Transmission & Distribution SA a Nuova Magrini Galileo: 10 350 000 eur;**

– **Siemens Transmission & Distribution Ltd, solidárně se Siemens AG Österreich a VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG: 2 250 000 eur;**

– **Siemens Transmission & Distribution Ltd: 9 450 000 eur.**

4) **Ve zbývající části se žaloby zamítají.**

5) **Ve věci T-122/07 Evropská komise nahradí desetinu nákladů řízení vynaložených společnostmi Siemens AG Österreich a VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG a ponese desetinu vlastních nákladů řízení. Společnosti Siemens AG Österreich a VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG ponesou devět desetin vlastních nákladů řízení a nahradí devět desetin nákladů vynaložených Komisí.**

6) **Ve věci T-123/07 Komise nahradí desetinu nákladů řízení vynaložených společností Siemens Transmission & Distribution Ltd a ponese desetinu vlastních nákladů řízení. Siemens Transmission & Distribution Ltd ponese devět desetin vlastních nákladů řízení a nahradí devět desetin nákladů vynaložených Komisí.**

7) **Ve věci T-124/07 Komise nahradí pětinu nákladů řízení vynaložených společnostmi Siemens Transmission & Distribution SA a Nuova Magrini Galileo a ponese pětinu vlastních nákladů řízení. Společnosti Siemens Transmission & Distribution SA a Nuova Magrini Galileo ponesou čtyři pětiny vlastních nákladů řízení a nahradí čtyři pětiny nákladů vynaložených Komisí.**

Pelikánová Jürimäe Soldevila Fragoso

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 3. března 2011.

Podpisy.

# Obsah

Skutečnosti předcházející sporu ..... II - 809

I – Žalobkyně a skupina VA Tech ..... II - 809

II – PISP a postup před zahájením soudního řízení ..... II - 810

III – Napadené rozhodnutí ..... II - 812

Řízení a návrhová žádání účastnic řízení ..... II - 815

Právní otázky ..... II - 818

I – K návrhům na zrušení ..... II - 818

A – K prvnímu žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení článku 81 ES, čl. 53 odst. 1 dohody o EHP a některých ustanovení nařízení č. 1/2003 ..... II - 818

1. K části žalobního důvodu vycházející z nedostatku důkazů o tvrzeném protiprávním jednání ..... II - 819

a) Argumenty účastnic řízení ..... II - 819

b) Závěry Tribunálu ..... II - 820

2. K části vycházející z nesprávného posouzení týkajícího se délky trvání tvrzeného protiprávního jednání ..... II - 822

a) K datu, ke kterému žalobkyně přerušily svou účast na protiprávním jednání ..... II - 823

Argumenty účastnic řízení ..... II - 823

Závěry Tribunálu ..... II - 824

b) K datu, ke kterému se podnik VA Tech začal opět účastnit na protiprávním jednání ..... II - 828

Argumenty účastnic řízení ..... II - 828

Závěry Tribunálu ..... II - 829

c) K datu ukončení protiprávního jednání ..... II - 832

Argumenty účastnic řízení ..... II - 832

Závěry Tribunálu ..... II - 832

3. K části žalobního důvodu vycházející z promlčení tvrzeného protiprávního jednání v období před 16. červencem 1998 ..... II - 835

a) Argumenty účastnic řízení ..... II - 835

b) Závěry Tribunálu ..... II - 836

4. K části vycházející z nepřiměřené výše uložených pokut ..... II - 840

a) K prvním čtyřem námitkám vycházejícím v podstatě z toho, že Komise nesprávně použila pojem „podnik“ ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže ..... II - 841

Argumenty účastnic řízení ..... II - 841

Závěry Tribunálu ..... II - 847

– K zásadě individuality trestů a sankcí ..... II - 847

– K různým společnostem, jimž může být přičteno jednání podniků, které se účastnily kartelové dohody a na něž je možné použít pravidla v oblasti solidární odpovědnosti za placení pokut ..... II - 853

– K nezohlednění zvláštních okolností exitujících v případě Reyrolle, SEHV a Magrini při použití výchozí částky pokuty podniku VA Tech na tyto společnosti ..... II - 864

– Ke zvýšení z důvodu doby trvání protiprávního jednání ..... II - 868

– K maximální výši 10 % obratu ..... II - 870

b) K páté výtce vycházející ze skutečnosti, že Komise nesprávně shledala odpovědnou kromě mateřské společnosti Reyrolle i Reyrolle samotnou ..... II - 873

Argumenty účastnic řízení ..... II - 873

Závěry Tribunálu ..... II - 873

c) K šesté výtce vycházející z porušení zásady ne bis in idem ..... II - 874

Argumenty účastnic řízení ..... II - 874

Závěry Tribunálu ..... II - 875

d) K sedmé výtce vycházející z nesnížení pokuty ..... II - 877

Argumenty účastnic řízení ..... II - 877

Závěry Tribunálu ..... II - 878

– K polehčujícím okolnostem ..... II - 878

– K použití oznámení o spolupráci ..... II - 881

B – Ke druhému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení podstatných formálních náležitostí a konkrétněji práva žalobkyň na výslech svědka svědčícího v jejich neprospěch, vyplývajícího z čl. 6 odst. 3 písm. d) EÚLP, a práva na spravedlivý proces ..... II - 884

Argumenty účastnic řízení ..... II - 884

Závěry Tribunálu ..... II - 885

II – K návrhům na změnu ..... II - 886

A – K pokutám uloženým SEHV a Magrini ..... II - 887

B – K pokutám uloženým společnostem Reyrolle, Siemens Österreich a KEG .. II - 893

K nákladům řízení ..... II - 895